

רשות הטבע והגנים - חטיבת הפיקוח ואכיפת החוק

מקראה ללימוד עצמי לנבחן בבחינות לקבלת רישיון ציד והיתר צידה

מהדורה 2 – אוקטובר 2020

מקראה ללימוד עצמי לנבחן בבחינות לקבלת רישיון ציד והיתר צידה

צוות הפיתוח:

אלדד פלד – מנהל אגף פיקוח ומבצעים
ירון מרדכי – מנהל אגף החקירות
יתיר שמיר – מנהל חטיבת הפיקוח ואכיפת החוק
ד"ר רוברט קסטל – מנב"ט רט"ג
ד"ר תמי קרן – חטיבת המדע
ערן שחטר – פיתוח הדרכה ולמידה בע"מ

קריאה ותיקוף למהדורה 2:

תיקוף מקצועי: ד"ר נעם לידר מנהל אגף אקולוגיה בחטיבת המדע;
תיקוף משפטי: עו"ד נירית אהרון, עו"ד שי פרץ
עריכת לשון: ענת פדן

צלמים שתמונותיהם משולבות במקראה:

ליאור כסליו; עזרא חדד; דותן רותם; אורי פרו; עמרם צברי; ברוך תמם;
דורון ניסים; לירן טל; ארז ברוכי;

מהדורה:

מהדורה מס': 2 . שנה: 2020
מהדורות קודמות: מהדורה מס' 1 . שנה: 2017

הערה: מטעמי נוחות בלבד ננקטה לשון זכר. הפנייה במקראה היא לגברים ולנשים כאחד.

תוכן העניינים

פרק	נושא	עמוד
.1	הקדמה	4
	1.1 הקדמה	4
.2	מבואות	5
	2.1 על אודות רשות הטבע והגנים	5
	2.2 על אודות מבחני רישיון ציד והיתרי צידה	6
.3	ממשק ציד	8
	3.1 תהליכים אקולוגיים והשפעתם על אוכלוסיות	8
	3.2 ממשק לניהול אוכלוסיות	10
	3.3 הצייד בישראל	13
.4	הבסיס החוקי לצייד בישראל לפי החוק להגנת חיית הבר ותקנותיו	15
	4.1 חוק הגנת חיית הבר, תשט"ו 1955 – סעיפים מרכזיים בנושא ציד	15
	4.2 תקנות הגנת חיית הבר, תשל"ו 1976 – סעיפים מרכזיים בנושא ציד	17
	4.3 פיקוח, אכיפה וענישה על פי החוק והתקנות	19
	4.4 מפת אזורי הצייד	21
.5	תהליך קבלת רישיונות והיתרי ציד על פי החוק והתקנות	22
	5.1 רישיון ציד	22
	5.2 היתר צידה	27
.6	הכרה וזיהוי של חיות הבר	32
	6.1 חיות ציד	32
	6.2 מזיקים	38
	6.3 חיות בר מוגנות	42
.7	נשק, תחמושת, בטיחות ואתיקה בצייד	54
	7.1 הבסיס החוקי והוראות בטיחות בשימוש בנשק	54
	7.2 נשק ותחמושת לצייד	55
	7.3 שיטות ציד	65
	7.4 ערכים ועקרונות אתיים בצייד	67
	7.5 חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994 ומשמעותיו לצייד	67
.8	ממשק למיגור נזקים של חיות בר לחקלאות	69
	8.1 נזקי חיות הבר לחקלאות – רקע	69
	8.2 דרכי התמודדות עם נזקי חיות הבר לחקלאות	69
.9	ביבליוגרפיה ומקורות	74
	רשימת מקורות	74
.10	נספחים	75
	טבלת נספחים	75
.11	שאלות מבחן לדוגמה	80

1.הקדמה

לפניך חומר מקצועי שעליו מבוססת בחינת הצייד, אשר עמידה בה מהווה תנאי הכרחי לקבלת רישיון ציד.

החומר המוגש לך כולל נושאים מגוונים אשר הבנתם חשובה והכרחית לכל מי שעתיד לעסוק בציד בישראל.

רשות הטבע והגנים אמונה על הגנת חיית הבר ולצורך מילוי משימתה זו היא אוכפת את החוקים והתקנות שחוקקו לשם כך.

השמירה על הטבע חשובה לחיים כיום ולמען הדורות הבאים. החובה המוטלת על כולנו לשמור על הטבע חלה ביתר שאת על ציבור הציידים, המחויב לנקוט בזהירות יתרה על מנת להימנע מפגיעה בטבע הישראלי. פגיעה בחיות בר שלא לפי החוק והתקנות עשויה לסכן את המערכת האקולוגית, שבמדינה קטנה כשלנו, היא עדינה עד מאוד.

מצופה ממך, כמי שמבקש לעסוק בציד, לשמור ולכבד את הטבע, לנהוג על פי חוק ולהישמע לאוכפים אותו.

בברכה,

שאול גולדשטיין

מנכ"ל רשות הטבע והגנים הלאומיים
והממונה על חוק הגנת חיית הבר

יתיה שמיר

מנהל חטיבת הפיקוח ואכיפת החוק

2. מבואות

2.1. על אודות רשות הטבע והגנים

2.1.1. רשות הטבע והגנים

- א. רשות הטבע והגנים היא הרשות הממשלתית האמונה מטעם החוק הישראלי על שמירת ערכי הטבע והמורשת במדינה. הרשות ממונה על ניהול שמורות הטבע והגנים הלאומיים, וכן על אכיפת חוקי שמירת הטבע בשטחים הפתוחים. למעשה, מהווה הרשות גוף ציבורי המחזיק בנאמנות, בשם הציבור, חלק מנכסי הכלל – שמורות טבע וגנים לאומיים. נכסים אלו אינם שייכים רק לדור הנוכחי, והרשות מחויבת אליהם כאל פיקדון שעליו יש להגן לטווח ארוך, גם בעבור הדורות הבאים.
- ב. רשות הטבע והגנים היא תאגיד סטטוטורי המהווה איחוד של שתי רשויות שונות שאוחדו בשנת 1998 לרשות אחת (רשות שמורות הטבע ורשות הגנים הלאומיים אשר נוסדו על פי חוק שאושר בכנסת בשנת 1963). רשות הטבע והגנים הוקמה ופועלת למימוש של החוקים שמכוננים אותה - חוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הנצחה וחוק הגנת חיית הבר. מטרת הרשות נחלקות למחויבויות לשמירה על הטבע ועל אתרי המורשת, לטיפול ולרווחת הציבור ולחינוך הציבור ברוח מטרות אלו.
- ג. גם חיות הבר מהוות חלק מנכסי הכלל. על כן החוק להגנת חיית הבר קובע מגבלות שנועדו להגן על חיות הבר, ובד בבד קובע כיצד ניתן לצוד חיות בר, לסחור ולהחזיק בהן בדרך מקיימת שתבטיח את שרידותם לדורות הבאים.

2.1.2. חזון רשות הטבע והגנים הלאומיים

- א. להיות גוף לאומי, ערכי ומקצועי המוביל לשמירת הטבע, הנוף והמורשת.
- ב. להיות גוף מחנך לאהבת הארץ, לערכיה ולמורשתה למען תושבי ישראל והעולם, היום ובדורות הבאים.
- ג. להיות גורם מרכזי בעיצוב מדיניות הממשלה, הפועל למימושה במציאות משתנה בתחום הטבע, הנוף והמורשת.
- ד. להיות מוקד ידע המשלב איכות אנושית גבוהה וסמכות מדעית, מייעץ בנושאי טבע, נוף ומורשת, ומעריך את מצב הטבע במדינת ישראל.
- ה. להיות גוף המשרת את הציבור בכל תחומי העשייה הארגונית.

2.1.3. ייעוד הרשות

- א. יישום החוקים והמדיניות לשמירת הטבע, הנוף, המורשת וקרקעות המדינה, וקידום בתחומים אזרחיים וביטחוניים בתיאום עם משרדי הממשלה בשגרה ובחירום.
- ב. תיאום וקישור בין מערכות המדינה למערכות בינלאומיות בתחום הטבע, הנוף והמורשת.

2.1.4. מטרות הרשות

- א. שמירה על המגוון הביולוגי, על המערכות האקולוגיות ועל נופי הארץ בגנים, בשמורות הטבע ובשטחים הפתוחים.
- ב. שמירה על אתרי המורשת בגנים ובשמורות הטבע וטיפוחם למען קהל המבקרים.
- ג. הסברה וחינוך לשמירה על ערכי טבע, נוף ומורשת לשם הגברת מודעות הציבור לנושאים אלו.
- ד. פיקוח ואכיפה על מקרקעי הרשות ועל ערכי הטבע והמורשת, לפי חוק.

2.2. על אודות מבחני רישיון ציד והיתרי צידה

2.2.1. רקע

- א. הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים (להלן "הרשות") היא תאגיד שהוקם כאמור מכוח חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.
- ב. הרשות (בין תפקידיה), מפקדת על הגנת חיית הבר מכוח החוק להגנת חיית הבר, התשט"ו-1955. מכוח חוק זה הרשות מוסמכת לתת רישיונות ציד והיתרי צידה.
- ג. החוק להגנת חיית הבר, התשט"ו – 1955, מסדיר את הציד במדינת ישראל. החוק מתיר ציד לבעלי רישיון ציד ולבעלי היתר צידה. החוק והתקנות להגנת חיות הבר, התשל"ו - 1976 (להלן: "התקנות") שהותקנו מכוחו, הינם מפורטים ביותר באשר לציד בעזרת רישיונות ציד. מצוינים בהם רשימת המינים שהם ציד, רשימת המינים המזיקים, עונת הציד, מכסת הציד היומית, שיטות ואמצעי הציד המותרים והאסורים, שעות הציד ועניינים אחרים.
- ד. תיקון חקיקה בשם "תקנות להגנת חיית הבר(תיקון)", התשע"ז – 2017 " הקובע כי יחיד יהיה רשאי לקבל רישיון ציד או היתר צידה אם יעמוד בתנאים המפורטים בתקנות. אחד התנאים הוא עמידה בהצלחה במבחן בכתב של הרשות.
- ה. להלן מידע על המבחנים.

2.2.2. מבחן לקבלת רישיון ציד / היתר צידה

שימו לב!! בין מבחן לרישוי ציד למבחן להיתר צידה ייתכנו שינויים במיננים של השאלות, אך לא בנושאייהן. הנבחנים לצורך קבלת הרשאות במסגרת מפעלים ראויים, ייבחנו על תכנים מן הפרקים הקשורים בציד הממשקי, ולא ייבחנו על פרקים הקשורים בעונה המותרת בציד.

- א. מטרת המבחן
  - לבחון את בקיאותו של המבקש בידע הדרוש לבעל רישיון ציד או היתר צידה.
  - להיות תנאי ממיין (נוסף על תנאים אחרים) לזכאותו של המבקש לקבל רישיון ציד או היתר צידה.
- ב. סוג המבחן:
  - מבחן מסוג רב ברירה ("מבחן אמריקאי").
  - הנבחן נשאל שאלות ובוחר מתוך 4 תשובות רשומות את הנכונה ביותר.
- ג. נושאי המבחן
  - ממשק ציד.

- חוקים ותקנות בנושא ציד ברישיון.
  - תקנות קבלת רישיון ציד.
  - נשק ותחמושת.
  - בטיחות וכללי התנהגות.
  - אתיקה בציד וצער בעלי חיים.
  - זיהוי בעלי חיים וזיהוי בעלי חיים מותרים ואסורים בציד.
  - ממשק למיגור נזקים של חיות בר לחקלאות, היתרים ומפעלים ראויים.
- ד. מספר השאלות
- 50 שאלות
- ה. משך המבחן
- עד 120 דקות
- ו. ציון מעבר
- 80
- ז. תנאי מעבר
- ציון מינימום – 80
  - היעדר טעות בכל שאלות זיהוי בע"ח (מזיקים, מותרים או אסורים בציד)
  - היעדר טעות בשאלות על בטיחות נשק
- ח. טוהר המבחן
- בתחילת המבחן יש להפקיד טלפונים.
  - אסור להעתיק.
  - אסור להפריע לנבחנים אחרים.
  - אסור להכניס ציוד אישי לחדר המבחן חוץ מבקבוק מים. כל חפץ אחר לרבות תיקים, כלי כתיבה וניירת מכל סוג יושארו מחוץ לחדר המבחן.

ראה דוגמה לשאלות מבחן בפרק 11 בסוף המקראה.

3. ממשק ציד

3.1 תהליכים אקולוגיים והשפעתם על אוכלוסיות

3.1.1 מערכות אקולוגיות

- א. בעלי חיים וצמחים מושפעים מהסביבה שבה הם חיים ומשפיעים עליה, ומכלול היחסים ההדדיים האלה מכונה מערכת אקולוגית.
- ב. כל מערכת אקולוגית מוגדרת במרחב ובזמן והיא שונה ממערכות אקולוגיות אחרות. כך חורשים אינם דומים לדיונות חול, ואלו גם אלו שונים מאוד מהמערכות האקולוגיות בתוך הים. עם זאת גם הבדלים קטנים יוצרים שונות בין מערכות אקולוגיות. כך למשל חורש שחברת הצומח שבו מורכבת בעיקר מעצים ושיחים שונה מחורש המורכב בעיקר משיחים, בני שיח ועשבונים, והים העמוק אינו דומה לים בסמוך לחוף.
- ג. אם כן, ההבדלים בין מערכות אקולוגיות נובעים מתמהיל מרכיביהן. המרכיבים נחלקים למרכיבים חיים ("ביוטיים"), בהם בעלי חיים וצמחים וכן פטריות ומיקרואורגניזמים, ולמרכיבים דוממים ("אביוטיים") כגון אוויר, קרקע, מים ואור שמש. מערכות אקולוגיות נבדלות אלו מאלו גם ביחסי הגומלין בין המרכיבים הביוטיים והאביוטיים שבהן.
- ד. מערכות אקולוגיות טבעיות נוצרות מיחסי גומלין ומדינמיקה של תהליכים המתקיימים בהן. אין גורם אחד שמעצב אותן, והאיזון בין התהליכים הוא שמאפשר את תפקודה של המערכת האקולוגית. מערכת אקולוגית בריאה תחזור לאיזון הייחודי לה גם לאחר הפרעה חיצונית זמנית שתשפיע על יחסי הגומלין ועל הדינמיקה של תהליכים בה, אך הפרעה ארוכת טווח או נרחבת מערערת בחריפות את התהליכים הטבעיים בה ועלולים לגרום להשתנותה. שינוי קיצוני במערכת אקולוגית עלול להביא אף לקריסתה.

3.1.2 "מארג המזון"

- א. במערכות אקולוגיות מתקיימים קשרי הזנה מורכבים בין מרכיביהן הביוטיים.
- ב. מרכיבים אלו מחולקים לצמחים, המוגדרים יצרנים, ולבעלי חיים צמחונים וטורפים, המוגדרים צרכנים.
- ג. הקשרים בין המרכיבים הביוטיים נקראים מארג המזון של המערכת, והם מוצגים בה דרך זרימת המזון והאנרגיה בין היצרנים לצרכנים. בין הצרכנים מתקיימים יחסי טורפים ונטרפים. כמו כן קיימים במארגי מזון גם מפרקים.
- ד. המפרקים משתייכים לחיידקים ולפטריות, הניזונים משיירים של היצרנים והצרכנים. חשיבותם של המפרקים במערכת היא בהחזרת החומרים לסביבה דרך מחזור.

3.1.3 דינמיקה בין אוכלוסיות

- א. במערכות אקולוגיות יש יחסי גומלין מורכבים בין התנאים האביוטיים לבין כמות הצומח, גודל אוכלוסיות אוכלי העשב וגודל אוכלוסיות הטורפים.
- ב. על כן גודלן של אוכלוסיות הטורפים במערכת אקולוגית וכן של אוכלוסיות נטרפים אינו קבוע, ותלוי בכמות המזון הזמין בשטח. משרעת התנודות ביחס בין ממדי אוכלוסיות טורפים לנטרפים משתנה כל העת.

ג. תהליך זה של דינמיקה במארג המזון ביחס בין ממדי אוכלוסיות טורפים לנטרפים מונע משינויים סביבתיים טבעיים ומתרחש במערכת אקולוגית בריאה.

3.1.4 הפרעות בדינמיקה בין אוכלוסיות

- א. במערכת אקולוגית עשוי לקרות שינוי קיצוני בתנאים הסביבתיים. השינוי יכול להיגרם מגורם טבעי כגון שרפה או מהשפעת האדם, למשל דיג וציד יתר. בעקבות שינוי קיצוני בתנאי הסביבה, בעיקר אם הוא ארוך טווח, שיווי המשקל במערכת האקולוגית מופר ועלול שלא לחזור למצבו הקודם.
- ב. בימינו השפעת האדם על מערכות אקולוגיות גדולה מאוד. היא גורמת לשינויים קיצוניים בתנאים הסביבתיים ובעקבותיהם המערכות האקולוגיות לא חוזרות למצבן הטבעי לעיתים קרובות. השפעת האדם מתבטאת במגוון פעולות, למשל ציד, דיג, כריתה, הרס וקיטוע בתי גידול, הוספת מינים פולשים וכמו כן הוספת מזון, הגורמת להתפרצות של מינים ולזיהום.
- ג. בתוך כך עשוי להשתנות גם גודל האוכלוסיות במערכת ובעקבותיו היחס בין האוכלוסיות שבה – חלקן יגדלו ואחרות יקטנו וייתכן שאף ייעלמו. היחס בין גודל אוכלוסיות הטורפים והנטרפים עשוי להשתנות ולגרום ללחצי טריפה, ולחצי הטריפה ישפיעו על אוכלוסיות של נטרפים. ויש גם מינים שלא היו במערכת באופן טבעי ויגיעו אליה לראשונה.

3.1.5 הכחדת מינים וסיכוי אוכלוסיות קטנות להיכחד

- א. בכדור הארץ מינים נכחדים בתהליך טבעי. בימינו וגם בעבר גרמו שינויים בסביבה, המתרחשים בהדרגתיות בדרך כלל, להיכחדות של מינים, גם להיכחדות המונית.
- ב. המאובנים הרבים בשכבות מסלע ברחבי העולם הם עדות למינים שהתקיימו בתקופות גיאולוגיות קדומות ונעלמו מהעולם. ואולם בימינו מלבד השינויים הטבעיים בגודלי אוכלוסיות מתרחשת גם הכחדה נרחבת שאינה טבעית. מקורה בפעילות האדם והיא נגרמת בעיקר מהרס שטחים טבעיים ופגיעה בבתי גידול, ובעקבות ההרס והפגיעה מצטמצמים בתי הגידול של חיות הבר ואוכלוסיותיהן קטנות. קטנות מאוד לעיתים.
- ג. אוכלוסיות קטנות מאוד נתונות בסכנת הכחדה מאירועים אקראיים. אירוע אקראי כמו שיעור ילודה נמוך או עלייה בתמותה עלול להכחיד אוכלוסייה, אך אוכלוסיות קטנות מאוד יכולות להיכחד גם מסיבות גנטיות.
- ד. באוכלוסיות קטנות המגוון הגנטי יורד בקצב מהיר, גם בגלל תהליכים אקראיים וגם בגלל זיווגי שארים. תכונותיו של כל יצור הן תערובת של תכונות הוריו שהועברו אליו בתורשה, ולפיכך הגנים של בעלי החיים משפיעים על תכונות המין ומקנים לפרטים התאמה לסביבה שבה הם חיים. בתנאי סביבה שמשתנים כל הזמן רק הפרטים שירשו מהוריהם תכונות שמאפשרות להם להתאים את עצמם לתנאי הסביבה החדשים שורדים ומעמידים צאצאים.
- ה. באוכלוסייה של מין ככל שמגוון התכונות גדול יותר מבחינה גנטית, כך גדל הסיכוי שהאוכלוסייה תשרוד בתנאים משתנים או קיצוניים.

3.2 ממשק לניהול אוכלוסיות

3.2.1 "כושר נשיאה" של שטח

- א. בעלי חיים זקוקים למשאבי מזון ולמרחב מחיה. כמותם של משאבים אלו בסביבה מוגבלת, ועל כן מספר הפרטים שבהם היא יכולה לתמוך מבחינת כמות מזון ומרחב מחיה מוגבל אף הוא.
- ב. יחס זה בין מספר הפרטים לכמות המשאבים במערכת אקולוגית נתונה מכונה כושר נשיאה. במערכת אקולוגית בריאה כושר הנשיאה נתון בשיווי משקל, כלומר יש שיווי משקל בין גודל האוכלוסייה לכמות המשאבים שבמערכת.
- ג. אחד היסודות בניהול שטח טבעי מושתת אפוא על השאיפה לשמור על כושר נשיאה בשיווי משקל או להביא אותו לידי כך, אולם בפועל לא ניתן לחשב את כושר הנשיאה של שטח משום הקושי לכמת את המשאבים הקיימים בו ומחמת חוסר ידע לגבי מגוון הדרכים שבהן בעלי החיים עושים שימוש במשאבים אלו.
- ד. במקרים רבים גם גודל האוכלוסיות המתקיימות בו אינו ידוע. שינויים טבעיים ובלתי צפויים בסביבה כגון כמות משקעים שנתית גורמים לשינויים במשאבים שבשטח בהיבט הזמן, ובכך מקשים אף הם על החישוב. מכל האמור לעיל מובן כי כושר נשיאה של שטח מסביר בדרך תיאורטית בלבד את היחס בין כמות המשאבים בסביבה לבין הצורך של בעלי החיים בהם, ולכן בשטחים שהם שטחי ציד נהוג לאפשר ציד ברמת ניצול נמוכה כדי להקטין את סכנת ההכחדה של אוכלוסייה.

3.2.2 ממשק לניהול אוכלוסיות

- א. בימינו פעילותו של האדם גורמת לשינויים קיצוניים במערכות אקולוגיות, בעיקר בעקבות הרס בתי גידול, ובעטיו אוכלוסיות של צמחים ובעלי חיים משתנות בגודלן.
- ב. אוכלוסיותיהם של חלק מהמינים קטנות עד הכחדה והיחסים בין טורפים לנטרפים מופרים, כלומר הדינמיקה בין המינים משתנה. בגלל תהליך זה מרבית השטחים הטבעיים בישראל מנוהלים היום. הניהול נדרש לשם שמירה על מערכות אקולוגיות מתפקדות או החזרתן לתפקוד.
- ג. ניהול שטחים טבעיים מכונה ממשק. שמירה על שטחים טבעיים נעשית בפעולות ניהול בעוצמות שונות – החל מאי-עשייה, אם השארת השטח כמות שהוא היא הדרך הטובה ביותר לשמור עליו, וכלה בשיקום או בשינוי בית הגידול. מרבית פעולות הממשק מכוונות לניהול אוכלוסיות ומטרתן היא לשמור על מינים המתקיימים בשטח המנוהל.

3.2.3 ממשק שמורות טבע וממשק מינים

- א. שמורות טבע נועדו להגן על החי והצומח במערכות האקולוגיות הטבעיות מפני השפעת האדם, הגורמת לפגיעה באוכלוסיות ולהיעלמות מינים מישראל. כדי לשמור על השמורות ועל המינים המתקיימים בהן, רשות הטבע והגנים עושה בהן פעולות ממשק, בהן איסוף מידע, קביעת מטרות אופרטיביות וטיפול מתאים וניטור לבחינת הצלחת הטיפול. בנושאים שחסר בהם ידע מתבצעים מחקרים וסקרים כדי לקבוע מטרות או כדי לבחון את יעילותו של אמצעי הממשק.

ב. בין ממשק שמורות לממשק מינים יש יחסי גומלין הדוקים. בדרך כלל בתהליך ממשק השמורות היעד הוא ליצור מגוון בתי גידול שיקיימו את המינים המתאימים לשטח. בממשק מינים אנו מזהים את המינים שחשוב לשמור בשטח ומכוונים את הממשק המתאים שיאפשר את קיומם. מינים אלו הם מיני מטרה. מיני המטרה הם סמן לבריאות המערכת ולהתאמתה לכלל המינים שיש לשמור עליהם בה. כך, בעזרת התמקדות במין יחיד או במספר קטן של מיני מטרה, אנו מכוונים לשמירה על בית הגידול כולו על כלל מרכיביו, ובאמצעות ניטור שיטתי של מיני המטרה אנחנו לומדים על הצלחת הממשק ומשנים אותו בהתאם לנתוני הניטור.

ג. הרשות מנטרת גם שטחים פתוחים שאינם שמורות טבע או גנים לאומיים. דוגמה לכך היא ניטור לבדיקת יעילותו של מעבר עילי שבבנה לפני שנים מספר במיוחד לחיות בר כדי לאפשר להן לחצות את כביש מספר 1 מעליו. הגשר מחבר שני שטחים מוגנים המהווים בית גידול לחיות בר. מצלמות שהציבה הרשות בצידי הגשר הראו שחיות בר ממינים שונים משתמשות בו ליצירת רצף בין שני חלקי גן לאומי הרי יהודה. המצלמות קלטו חיות רבות, בהן צבי ארץ-ישראלי, צבוע מפוספס, תן, דרבן, גירית מצויה, שועל מצוי וחזיר בר.

3.2.4 "מינים מתפרצים" וממשק באמצעות סניטציה (תברואה)

א. בשטחים רבים בישראל מונחים עודפי מזון שמשאירים אחריהם בני אדם. דוגמאות לעודפי מזון הן שאריות של פסולת באתרי נופש או ברפתות פתוחות או שאריות פרי בשטחים חקלאיים ובאתרי פסולת פיראטיים, אך גם באתרי פסולת מוסדרים שאינם מגודרים. על אף שהשארות או השלכתם בשטח מהווה עבירה על חוק הניקיון, עודפי מזון בשטחים פתוחים הם עדיין תופעה רווחת בישראל, למרבה הצער.

ב. אם כן, עודפי מזון בשטח הם מקור מזון גדול וזמין לאוכלוסיות חיות הבר. בעטיים נגרם גידול מהיר של אוכלוסיות מינים מסוימים של חיות בר מפני שהחיות ניזונות מהם ולומדות להסתמך עליהם, ומתוך כך הן מפתחות תלות באדם ונוצרים מפגשים לא רצויים בין חיות בר לאדם. בישראל עשרות מינים ניזונים מעודפי מזון זמינים בשטח, בהם טורפים כגון שועלים, תנים וזאבים וכן אוכלי כול כגון חזירי בר.

ג. כשמיני טורפים כגון תנים וזאבים מתרבים ריבוי יתר בגלל המזון הזמין, אוכלוסיותיהם גדלות הרבה מעל כושר הנשיאה הטבעי של השטח ואנו מכנים אותם מינים מתפרצים.

ד. במצב זה שיעור הטריפה עולה ואוכלוסיות הנטרפים מצטמצמות. לדוגמה, בעבר נמצא במחקרים שחמישים אחוזים מתזונת הזאבים בגולן מתבססת על מקורות ממשק האדם. עוד נמצא שצפיפות השועלים ביישובים שבהם מגדלים עופות ומשליכים את הפסדים במקום נגיש לחיות הבר גדולה פי חמישה מצפיפותם בשטחים טבעיים. בשל התרבות היתר של חיות הבר נגרמים נזקים כבדים גם לתוצרת חקלאית ולתשתיות של חקלאות וגינות, ואוכלוסיות גדולות של חיות בר ממינים מסוימים גם מהוות פוטנציאל להפצת מחלות כגון כלבת.

ה. אם כן, הדרך הטובה ביותר לוויסות גודלה של אוכלוסיית מין מתפרץ היא סניטציה, הווה אומר שמירת השטח נקי מפסולת.

1. כאמור, עודפי מזון זמינים לחיות הבר עלולים לגרום לגדילה מקומית באוכלוסייתם של מינים בעלי יכולת הגדלה מהירה של אוכלוסייתם, קרי מינים מתפרצים. הבולטים שבהם הם תנים, שועלים, זאבים, חזירי בר, עורבים אפורים ומינים לא מקומיים (מינים פולשים) שהתרבו בישראל ומתפרצים, כמו דררות ומאיינות.

3.2.5 מה בין ממשק לניהול אוכלוסיות לבין ציד?

א. שמירת השטח נקי מפסולת מספקת מענה לגורם שהביא לידי התפרצות המין המסוים מלכתחילה. משאבי היתר שגרמו לאוכלוסייה להתפרץ עשויים להיות גם משאבים שאינם מזון, אך נוספו לשטח על ידי האדם, למשל מסלעות וחורשות. מסלעות ביישובים הן חלק מעיצוב הנוף בהם, אך מושכות אליהן שפני סלע והם מתיישבים ומתרבים בהן, וחורשות אקליפטוס משמשות אזורי קינון לתוכים נזיריים ולדררות.

ב. עם זאת, בד בבד עם פעולות סניטציה שעושה הרשות או החקלאים או הרשות המוניציפלית, בעת הצורך הרשות משלבת בשטח גם ציד מבוקר של פרטים מהמין המתפרץ, והוא נותן מענה מידי לחקלאי או ליישוב הסובל מהמפגע.

ג. לעיתים גם נעשה שימוש בציד של מיני טורפים כדי להגן על מינים בסכנת הכחדה הנטרפים בטבע בשיעור גבוה וחרגי. כפי שנאמר, תופעה זו עלולה להתרחש כשאוכלוסייתם של מינים טורפים גדלה מאוד בעטיו של מזון זמין בשטח והפרטים מפעילים לחץ טריפה גדול מהרגיל.

ד. במקרים אחרים הרשות עושה שימוש בציד של מינים טורפים כדי לצמצם טריפות של בקר וצאן. פעולה זו נעשית כדי למנוע הרעלות לא חוקיות של טורפים, שכן במקרים רבים הרעלות הורגות גם מינים שאינם מטרת ההרעלה, כמו נשרים ועופות דורסים אחרים שניזונים מפגרים מורעלים. חשוב לציין עניינים אלו:

- ציד הוא אחד הכלים לוויסות גודלה של אוכלוסייה המהווה מפגע, אולם הוא פתרון נקודתי בלבד ובכל מקרה אינו יכול להוות כלי יחיד לניהול אוכלוסיות חיות בר.
- גם פגר של בעל חיים שניצוד או שאריות ממנו הנותרות בשטח מהווים תוספת מזון לא טבעית במערכת האקולוגית, לכן באחריות הצייד לעשות פעולת סניטציה, כלומר לפנות מהשטח את החיות הניצודות גם אם אין הוא מתכוון לעשות בהן שימוש, שכן גם בהן טמון פוטנציאל הרעלה: גופן של חיות ניצודות הנותרות בשטח עלול להכיל תחמושת מכלי הירי של הצייד, ואוכלי פגרים עלולים להחדיר לגופם את המתכת בדרך זו ולסבול מהרעלת עופרת עם התפרקותה בגופם. אם כן, מובהר בזאת שוב שגם על הצייד מוטלת אחריות לשמור על סניטציה בשטח הצייד ולפנות את החיות הניצודות.

3.2.6 "מינים פולשים" והשפעתם על הטבע

א. מינים פולשים הם מינים שהאדם העתיק מאזור מחייתם הטבעי למקום חדש.
 ב. ההעברה יכולה להיות במכוון, למשל בייבוא, או באקראי, למשל כנוסעים סמויים במטען של אוניות ומטוסים. למינים אלו אין אויבים טבעיים במקומם החדש ולעיתים קרובות הם מתרבים ללא הפרעה. חלקם גורמים נזקים גדולים מאוד לתשתיות ולרווחת החיים של בני האדם, וחלקם פוגעים גם במערכות הטבעיות המקומיות דרך תפיסת שטח ופגיעה ישירה במינים.

ג. גם במקרה זה אחת הדרכים להתמודד עם תופעה מקומית נקודתית היא ציד מבוקר, אך גם במקרה זה ציד אינו פתרון מיטבי ויש למצוא דרכים לצמצום האוכלוסיות בשיטות המכוונות לבסיס הביולוגי הגורם להתפשטותן.

3.3. הציד בישראל

3.3.1. עונת הציד

- א. העונה המותרת בציד נקבעה לתקופה שבה ציד אינו פוגע בחיות הבר, ומכאן שחל איסור מוחלט לצוד את כל בעלי החיים בתקופת הרבייה. תקופה זו היא עונת ההמלטות וגידול הצאצאים של יונקים למיניהם. כדי שהמינים יוכלו לנצל את מלוא פוטנציאל הרבייה שלהם ולמזער את פגיעת הציד בגודל אוכלוסיותיהם, העונה המותרת בציד היא אחרי עונת הרבייה, בתקופה שבה האוכלוסיות הן במספרן המרבי.
- ב. לגבי עופות חל איסור מוחלט לצוד ציפורים בתקופת נשירת הנוצות. בתקופה זו מינים רבים של עופות חיים בזוגות, מקננים ואחר כך מגדלים את צאצאיהם. פגיעה באחד מבני הזוג תמנע מבן הזוג הנותר למצוא בן זוג חדש והטלת הביצים תיפגע בשנה זו.
- ג. סיבה חשובה נוספת לאיסור על ציד בתקופת הרבייה היא שהציידים היוצאים לציד נוסעים אל הטבע ושוהים ומטיילים בו. נוכחותם ותנועתם של בני אדם בבתי הגידול בתקופה זו משבשות את תהליכי הקינון והרבייה, ואילו הפחתה של תנועת הציידים בשטח בעונות הקינון והרבייה מונעת הפרעה, גם ממינים שחלקם אינם נפוצים והצלחת הרבייה שלהם חשובה מאוד לבית הגידול ולמין.
- ד. לפי שיקולים אלו נקבע שהעונה המותרת בציד בארץ היא מ-1 בספטמבר עד ל-31 בינואר בלבד. במילים אחרות, בין ה-1 בפברואר ל-31 באוגוסט הציד אסור מפני שזוהי עונת הקינון של מרבית העופות המקננים בארץ ועונת הרבייה של בעלי החיים האחרים.

3.3.2. אזורי הציד

- א. האזורים האסורים בציד מפורטים בתקנות להגנת חיית הבר. בשמורות טבע, גנים לאומיים מוכרזים ובאזורים מיושבים וכן באזורים צבאיים, בכללם ביהודה ושומרון, הציד אסור. משיקולי שמירת טבע הציד נאסר גם בדרום הארץ וברמת הגולן.
- ב. בנוסף, הרשות מאפשרת ציד בהיתרים (היתר כללי או היתר מיוחד) של מינים שאינם מיני ציד באזורים מוגדרים למטרות מיגור נזקי חקלאות.

3.3.3. מכסות ציד

- א. מספר הפרטים מכל מין המותרים בציד במסגרת העונה המותרת בציד נקבע לפי יכולת ההתרבות של המין, ובדרך זו כמות הציד העונתית לא תביא את המין לידי הכחדתו. בגלל חוסר ידע – היעדר נתונים מדויקים על המינים הניצודים, קושי לספור את כל בעלי החיים ואפשרויות מוגבלות לנטר אותן בקביעות – לא נותר אלא להעריך את גודל האוכלוסיות באזורים המותרים בציד ואי לכך קביעת מספר פרטי המינים המוגבלים בציד נעשית על סמך הערכה והוספת טווח ביטחון.
- ב. מצבם של העופות המותרים בציד שונה. עופות רבים הם עופות מים, ולגביהם נעשה מפקד באירופה (בהשתתפות ישראל) מ-1964. תוצאות המפקד מורות על מגמות כלל-עולמיות באוכלוסיות מיני עופות המים, ונתוניו עשויים לספק מידע נוגע לעניין בהקשר של כמות הציד.
- ג. לקביעת מכסות ציד ממשקי נעזרים מקבלי ההחלטות גם בהערכות של פקחים וציידים בשטח ובניתוח תלונות של חקלאים על תדירות נזקים לחקלאות. לציידים ולרשויות יש עניין משותף להתאים מעת לעת את מספר הפרטים המותרים בציד לגודל האוכלוסייה בשטח, ומאחר שלנתונים אלו יש השלכות מכרעות על קביעת מדיניות הציד בעתיד, נודעת חשיבות רבה לדיוק בדיווחם של הציידים על מספר הפרטים שהם צדו מכל מין.

4. הבסיס החוקי לצייד בישראל – לפי החוק להגנת חיית הבר ותקנותיו

4.1. חוק הגנת חיית הבר, תשט"ו 1955 – סעיפים מרכזיים בנושא ציד

4.1.1. במה עוסק החוק

- א. החוק להגנת חיית הבר משנת 1955 הוא החוק העוסק בכל הנושאים הקשורים לצייד ולחיות הבר.
- ב. החוק עוסק בהגנה על חיות הבר לפי הגדרתן בחוק ונותן בידי הרשות כלים וסמכויות לניהול אוכלוסיות חיות הבר, לרבות החזקתן בשבייה וסחר בהן, כולל יבוא ויצוא של חיות בר מוגנות בהתאם לאמנת סייטס / CITES (היתרים).
- ג. מטרת החוק להגנת חיית הבר היא להגן על חיות הבר שחלקן ניצודות, כדי שאוכלוסייתן לא תיכחד.
- ד. חיות ציד הן חיות מוגנות, אשר רק בתנאים מסוימים – שאותם מפרט החוק – הן מותרות בצייד. הגנת חיות הבר מתאפשרת מתוקף חוק זה.
- ה. על פי חוק גנים לאומיים ושמורות הטבע אתרים לאומיים ואתרי הנצחה התשנ"ח 1988, הוכרזו בעלי חיים רבים וצמחים כערכי טבע מוגנים שהסחר, ההחזקה, ו/או הפגיעה בהם אסורים בלי היתר מיוחד ממנהל רשות הטבע והגנים.

4.1.2. חוק הגנת חיית הבר, תשט"ו 1955 – סעיפים מרכזיים בנושא ציד

- א. הגדרת מושגים בחוק זה:
  - "חיית בר" – יונק, עוף, זוחל או דו-חיים, או כל חלק ממנו, או תולדה שלו, שמקורו בשטח המדינה או מחוצה לו, שאין טבעו לחיות במחיצתו של אדם.
  - "חיית בר מטופחת" – מין, תת מין או זן של חיית בר, שטופח או פותח לצרכי גידולו בשבייה למטרות מסחר, והוכרז על ידי שר החקלאות ככזה.
  - "מזיק" – חיית בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא מזיק.
  - "ציד" – חיית בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא ציד.
  - "חיית בר מוגנת" – חיית בר שאינה ציד, מזיק או חיית בר מטופחת.
  - "צידה" – לרבות עשיית מעשה מתוך כוונה לפגוע בחייה, בשלומה או בחירותה של חיית בר, או להדריך את מנוחתה, או לסכן את התפתחותן הטבעית של ביציה, או של כל תולדה אחרת שלה.
  - "סחר" – לרבות קניה, מכר, יצוא, יצוא חוזר, יבוא והכנסה מן הים;
- ב. סעיף 2 - איסור צידה:
  - לא יצוד אדם ציד או חיית בר מוגנת, אלא ברישיון ציד או בהיתר על פי סעיף 3.
- ג. סעיף 3 - רישיונות והיתרים לצייד
  - שר החקלאות רשאי להעניק רישיון לשם צידת ציד, ולהתיר, בהיתר צידה כללי או מיוחד, צידת חיית בר מוגנת למטרות מדעיות, לרבייה, לשמירת האיזון בטבע, למניעת נזקים לחקלאות, למניעת סכנה לאדם או לחי ולמניעת מחלות מידבקות בהם.
- ד. סעיף 4. מקומות אסורים (לציד)
  - לא יצוד אדם בתחום חמש מאות מטר ממחנה, מגן ציבורי ומבית הנמצא בתחום יישוב, או בתחום מאה מטר מבית אחר או מבית קברות.

- לא יצוד אדם בירייה העשויה לפגוע בחוטי רשת חשמל, טלפון וטלגרף.
- ה. סעיף 5 שיטות אסורות (בציד)
  - לא יצוד אדם ציד בשיטות ובאמצעים אלה:
    - סינור באורות.
    - הימום בסמים משכרים.
    - רדיפה בכלי תחבורה ממונע.
    - שימוש בחומרי נפץ.
    - שימוש במלכודות, ברשתות או בדבק.
    - שיטות ואמצעים אחרים ששר החקלאות אסר עליהם בתקנות.
- ו. סעיף 8. הסדרת סחר והחזקה של חיות בר
  - לא יסחר אדם בחיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר סחר כללי או מיוחד.
  - לא יעביר אדם חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר העברה כללי או מיוחד.
  - לא יחזיק אדם חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת אלא בהיתר החזקה כללי או מיוחד, או אם באה לידי מבעל היתר סחר כללי או מיוחד או היתר העברה כללי או מיוחד, או אם הנו מחזיק כדין.
  - מי שהחזיק כדין בחיית בר לפני יום תחילתו של חוק זה והמשיך להחזיקה, או מי שקיבלה ממנו שלא בתמורה – יהא מחזיק כדין, ומי שקיבל חיית בר שלא בתמורה ממחזיק כדין על פי סעיף קטן זה – יהא מחזיק כדין.
  - תהא זו הגנה טובה למי שהחזיק, העביר או סחר בחלק מחיית בר אם לא ידע כי בידיו חלק של חיית בר.

4.2. תקנות הגנת חיית הבר התשל"ו 1976 (חקיקה משנית) - סעיפים מרכזיים בנושא ציד

תקנות הן חקיקת משנה הנעשית על ידי מי שהמחוקק הסמיכו לכך ולא על ידי המחוקק עצמו. חקיקת משנה נעשית רק לאחר שהמחוקק השלים את החקיקה העיקרית המובאת לאישור הכנסת בשלוש קריאות. תקנות חקיקת המשנה מותקנות על ידי גורמי הרשות המבצעת (משרדי הממשלה) מכוח הסמכות שהוענקה להם בחקיקה הראשית. חקיקת המשנה נועדה להשלים את החקיקה הראשית, לרוב באמצעות תקנות המפרטות ומבהירות בפרטים את יישומו של החוק (ההפרדה בין החקיקה הראשית בה נקבעים העקרונות הכלליים של החוק לחקיקת המשנה בה מנוסחים באופן פרטני ההיבטים הטכניים הכרוכים ביישומו, נועדה לאפשר למחוקק לעסוק בעקרונות ובכללים ולהותיר את הפרטים המקצועיים והטכניים לגורמים המקצועיים ברשות המבצעת). חקיקת משנה מתפרסמת ברשומות בקובצי תקנות ובילקוט הפרסומים.

4.2.1. התקנות להגנת חיית הבר, תשל"ו 1976, הן תקנות המפרטות פעולות אסורות ומותרות ביחס לחיות הבר וקובעות רשימות של מינים מוגנים ולא מוגנים. מפרטות איסורים והיתרים בנוגע לאזורים במדינה האסורים בציד לפי הגדרתם בתקנה. קובעות את התנאים לקבלת רישיון ציד או היתר ציד ולשלילתם.

4.2.2. סעיף 1 א – קביעת ציד

חיות-בר אלה הן ציד:

א. אגמיה.

ב. ברווזי בר ממינים אלו:

- *Anas P. Platyrhynchos* ברכיה
- *Anas C. Crecca* שרשיר
- *Anas Querquedula* קרקיר
- *Spatula Clypeata* רחב מקור
- *Aythya (Nyroca) F. Ferina* צולל חומרי
- *Aythya (Nyroca) Fuligula* צולל מצויץ

ג. זרזיר.

ד. יוני בר.

ה. שלו - יובהר כי על פי הוראת שעה שתוקפה עד לתאריך ה - 31/8/2021 השלו הוצא מרשימת חיות הציד ועל כן הפגיעה בו והציד שלו אסורים.

ו. תורים - יובהר כי על פי הוראת שעה שתוקפה עד לתאריך ה - 31/8/2021 התור המצוי הוצא מרשימת חיות הציד ועל כן הפגיעה בו והציד שלו אסורים.

4.2.3. סעיף 2 - קביעת מזיקים

חיות-בר אלה הן מזיקים:

א. דרורים.

ב. חולדות.

- ג. חולדים.
- ד. עפרוני השדות.
- ה. עפרוני מצויץ.
- ו. נוטריה.
- ז. עורב הודי - יובהר כי על פי הוראת שעה שתוקפה עד לתאריך ה- 28/12/2021 העורב ההודי הוצא מרשימת המינים המזיקים ועל כן הפגיעה בו והציד שלו אסורים.
- ח. עטלפים אוכלי פירות.
- ט. עכברים מצויים.
- י. מריונים (עכברי ריצה מצויים).
- יא. נברני שדה.
- יב. בולבול.
- יג. עורב אפור - יובהר כי על פי הוראת שעה שתוקפה עד לתאריך ה- 28/12/2021 העורב האפור הוצא מרשימת המינים המזיקים ועל כן הפגיעה בו והציד שלו אסורים.

הוראת שעה - חיקוק שתוקפו מוגבל בזמן מראש, זאת להבדיל מיתר החוקים והתקנות שעומדים בתוקף כל עוד לא בוטלו או תוקנו.

4.2.4 סעיף 3 – עונה אסורה בצייד

- א. לא יצוד אדם סוגי ציד המפורטים להלן, בתקופת השנה המתחילה ב-1 בפברואר והמסתיימת ב-31 באוגוסט:
  - אגמיה.
  - נוטריה.
  - שלו.
  - יוני בר.
  - ברווזי בר.
  - תורים.

4.2.5 סעיף 4 – הגבלת כמות

- א. לא יצוד אדם ביום אחד ברווזי-בר, במספר העולה על עשרה.

4.2.6 סעיף 5 – איסור ציד בלילה

- א. לא יצוד אדם משקיעת החמה ועד זריחתה אלא אם קיבל לכך את כל אלה:
  - (1) היתר בכתב מאת המנהל.
  - (2) היתר מאת הממונה על השמירה לפי חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), תשכ"א-1961.
  - (3) הסכמה בכתב מאת מחזיק המקרקעין שבתחומם בכוונתו לצוד.
  - (4) היתר בכתב מאת מפקד תחנת המשטרה הקרובה ביותר למקום הציד או האחראי על התחנה - אם המקרקעין שבתחומם בכוונתו לצוד נמצאים בתחום 2 ק"מ מהגבול.
- ב. על אף האמור בתקנת משנה (א), מותר לצוד ברווזי בר עד חצי שעה לאחר שקיעת החמה ומחצי שעה לפני זריחתה ללא היתר בכתב מאת המנהל.

4.2.7 סעיף 6 – שיטות ואמצעים אסורים

- א. לא יצוד אדם בכלי ירייה אלא ברובה היורה גלולות עופרת או המופעל בקפיץ בלבד וקנהו אינו סלילי, אלא על פי היתר בכתב מאת המנהל.
- ב. לא ישסה אדם כלב בחיית בר כדי לצודה זולת אם הוא בעל רישיון ציד או היתר צידה, המסתייע בכלב לאיתור חיית בר מהמינים: חוגלה, חזיר בר, דרבן, או לאיסוף שלל הצייד לאחר שנצוד כדין.

הערה: בעונת הצייד בעל רישיון רשאי להיעזר בכלב לאיסוף הציידה אם היא עוף מים. רק בעל היתר מיוחד רשאי להיעזר בכלבים לשם איתור חזירי בר.

- ג. לא יצוד אדם בעזרת חץ וקשת אלא בהיתר בכתב מאת המנהל.
- ד. לא יצוד אדם מתוך כלי רכב ממונע, אלא אם כן אושר לו כאמור בהיתר צידה למטרות של שמירת האיזון בטבע, מניעת נזקים לחקלאות או מחלות מידבקות באדם או בחי. היתר צידה כאמור לא יינתן לצייד מכלי רכב שהוא בתנועה.
- ה. לא יחזיק אדם ברכב רובה ציד אלא כשהוא ארוז בנרתיק ובלתי טעון, אלא אם כן ניתן לו אישור לפי תקנת משנה (6 ד).

לעניין נשק והוראות בטיחות ראה גם פרק נשק, תחמושת, בטיחות וכללי התנהגות בצייד (פרק 7).

- ו. בעל רישיון ציד לא ישתף בפעולת הצייד ולא יעשה את דרכו אל מקום הצייד וממנו בליווי מי שאינו בעל רישיון ציד אך ברשותו, באותה עת, כלי ציד.

4.3 פיקוח, אכיפה וענישה על פי החוק והתקנות

4.3.1 סעיף 10. מינוי פקחים (מקביל לסעיף 58 לחוק הגנים והשמורות)

שר החקלאות רשאי למנות פקחים לצורך חוק זה ולקבוע את תפקידיהם.

4.3.2 סעיף 11. סמכויות פיקוח (מקביל לסעיף 59 לחוק הגנים והשמורות)

סעיף זה עוסק בסמכויות הפקח לאכוף חוק זה. בין היתר קובע הסעיף כי:

א. לפקח הסמכויות המסורות לשוטר וההוראות והפקודות האמורות יחולו על:

- עיכוב
- מעצר
- חיפוש
- תפיסת חפצים
- חקירת חשודים

הנערכים על ידיו כאילו נערכו בידי שוטר.

- ב. רשאי פקח לתפוס ולהחרים חיית בר, שבהחזקת אדם ללא היתר ולהשמידה, אם חיית הבר אינה בחיים או אין סיכוי להמשך התפתחותה הטבעית.

4.3.3 סעיף 12. סמכויות חילוט

סעיף זה עוסק בסמכויות הפקח לתפוס חפצים וסמכות בית המשפט לחלט כלי ציד ואמצעי ציד במקרה של עבירה על חוק זה:

- א. כלי ציד או אמצעי ציד אחר, פרט לכלי רכב ממונע, ששימשו למעשה עבירה על חוק זה או על תקנה לפיו, וכן חיית בר שניצודה בעבירה כזאת, רשאי בית המשפט הדין בעבירה

לצוות על חילוטם לאוצר המדינה; אולם לא יצווה בית המשפט על חילוט כלי ציד או אמצעי אחר כאמור אם נוכח שבעליהם לא היו אשמים באותה עבירה; הוראה זו אינה גורעת מסמכותו של בית המשפט להורות הוראה אחרת בעניין זה לפי כל דין אחר.

ב. עברו שישה חודשים מיום שנתפס דבר האמור בסעיף קטן (א) ולא נתבע אדם לדין על העבירה, ולא הוכחה בעלותו של אדם על התפוס, רשאי שר החקלאות לצוות על חילוטו לאוצר המדינה, ואין אחר החילוט ולא כלום.

4.3.4. סעיף 13. נטל הראיה (מקביל לסעיף 34 לחוק גנים לאומיים ושמורות טבע)
נמצאו בחזקתו של אדם, ברשותו, או בכלי הרכב שבבעלותו או בחזקתו, ציד או חייית בר מוגנת, עליו הראיה שהוא מחזיק בה כדין.

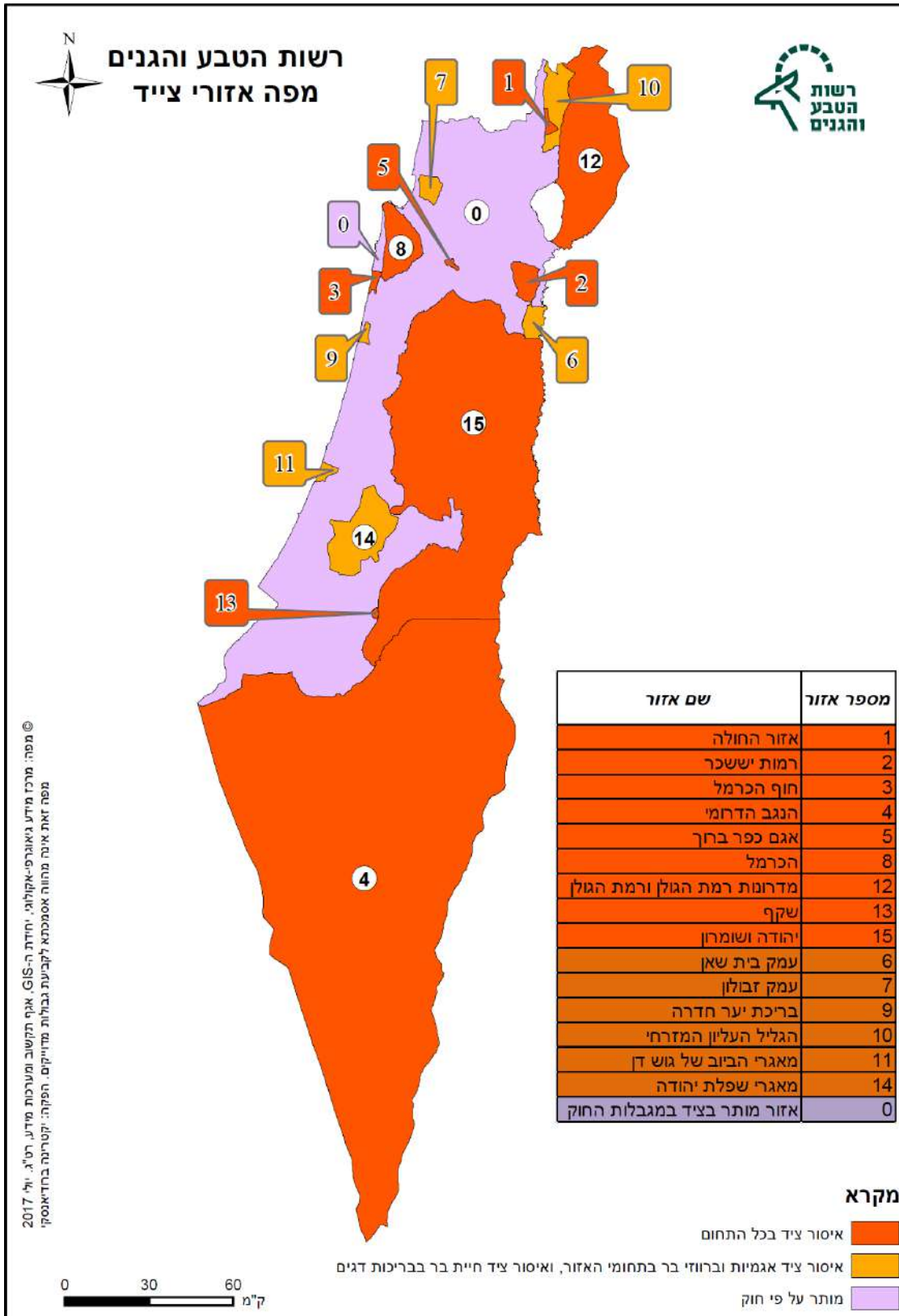
4.3.5. סעיף 14. עונשין (מקביל לסעיף 57 לחוק הגנים והשמורות)

א. תיקון מס' 6 תשס"ט-2008: העובר עבירה לפי הוראות הסעיפים 2, 3 ו-4 דינו – מאסר שנתיים או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

ב. תיקון מס' 6 תשס"ט-2008 (ב1): העובר על תקנה שהותקנה לפי סעיף 16(2), דינו – מאסר שנתיים או קנס.

ג. תיקון מס' 6 תשס"ט-2008 (ג): הייתה העבירה עבירה נמשכת, רשאי בית המשפט, בנוסף על העונש לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), להטיל קנס כאמור בסעיף 61 (ג) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, או מאסר נוסף של יומיים לכל יום שבו נמשכת העבירה, וזאת מן היום שבו קיבל הנאשם הודעה בכתב מרשות שמורות הטבע או מיום הרשעתו בדין.

4.4. מפת אזורי ציד:

5. תהליך קבלת רישיונות והיתרי ציד על פי החוק והתקנות

5.1 רישיון ציד

5.1.1 תהליך קבלת רישיון ציד - תרשים

* יובהר כי הנפקת רישיון ציד מותנת בקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה למטרות ציד.

5.1.2. עיקרי הליך הרישוי ותכולתו (על פי תיקון התקנות להגנת חית הבר 2017)

התיקון לתקנות להגנת חייית הבר, התשל"ו - 1976 נועד לאפשר קבלת ציידים חדשים למעגל מקבלי רישיונות הציד בדרך מבוקרת ובאופן שלא יעמיד בסכנה את אוכלוסיית חיות הבר.

א. צייד ותיק וציד שאינו ותיק

התיקון מבחין בין "צייד ותיק" לבין "צייד שאינו ותיק":

- צייד ותיק- אדם שהיה בידו רישיון ציד ביום 1.8.17. (הערה: צייד ותיק שמנהל הרשות מצא שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד, לא ייחשב עוד כצייד ותיק).
- צייד שאינו ותיק- אדם שלא היה ברשותו רישיון ציד ביום 1.8.17.

ב. מכסת רישיונות

- מנהל הרשות יקבע אחת לשלוש שנים, ב- 1 בחודש ספטמבר, מכסת רישיונות ציד כוללת ומכסה ייעודית לציידים שאינם ותיקים. המכסה תפורסם באתר האינטרנט של הרשות שכתובתו www.parks.org.il.

ג. תקופת הרישיון

- תקופת הרישיון תהיה בת 3 שנים ותתחיל ביום 1 בספטמבר שלאחר השנה שבה פורסמה מכסת רישיונות הציד. למשל - בשנת 2017 המכסה פורסמה ביום 1.9.17 ותקופת הרישיון הראשונה התחילה ביום 1.9.18 ומסתיימת ביום 31.8.21.
- במהלך תקופת הרישיון (3 שנים) יחודש רישיון הציד מידי שנה, בין היתר, בכפוף לתשלום אגרה שנתית כקבוע בתקנות.

ד. הליך רישוי ציד שיחול על ציידים שאינם ותיקים

- אדם שאינו צייד ותיק, המעוניין לקבל רישיון ציד, נדרש להגיש בקשה לאישור זכאות מוקדמת. את הבקשה ניתן להגיש באתר האינטרנט של הרשות בין התאריכים 1.9 - 1.10 בכל שנת הרשמה בלבד (כקבוע בתקנות). לא ניתן להגיש בקשות לאחר תאריך זה. הגשת בקשה לאישור זכאות מוקדמת מותנית בתשלום אגרה כקבוע בתקנות.
- אישור זכאות מוקדמת יינתן לאדם שיתקיימו בו התנאים הבאים:
  - (1) הוא בן 21 שנים.
  - (2) הוא אזרח או תושב קבע בישראל.
  - (3) לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום, והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת מנהל הרשות, הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
  - (4) הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק להגנת חייית הבר או לפי חוק גנים ושמורות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת מנהל הרשות, הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
  - (5) הוא עבר בהצלחה מבחן ציד. פטור ממבחן יינתן לאדם שיש בידו רישיון ציד תקף במועד הגשת הבקשה לאישור זכאות מוקדמת או לאדם שהיה בידו רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון שקדמה לכך.

פרטים בדבר מועדי עריכת המבחנים ומקום עריכתם יימסרו לאנשים שעמדו בתנאים המפורטים בסעיפים 1 עד 4 לעיל. רישום למבחן ציד מותנה בתשלום אגרה בהתאם לתקנות.

ה. הגרלה

- אם מספר הזכאים יהיה גדול ממכסת הרישיונות שנקבעה לציידים שאינם ותיקים, תיערך הגרלה בין הזכאים.
- אם מספר הזכאים יהיה קטן ממכסת הרישיונות שנקבעה לציידים שאינם ותיקים, לא תיערך הגרלה.

1. תנאים לקבלת רישיון ציד לזכאים

- ביטוח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד לתקופת הרישיון.
- הצגת אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, ולפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה לפי חוק כלי הירייה, התש"ט – 1949.

אדם שלא יעמוד בתנאים המפורטים בסעיף ו' לעיל בתוך 4 חודשים ממועד אישור הזכאות המוקדמת, או אם נערכה הגרלה מהיום שבו קיבל הודעה מהרשות בדבר זכייתו בהגרלה, לא יהיה זכאי לקבל רישיון ציד באותה תקופת רישיון. אם נערכה הגרלה ייגרע שמו ממכסת רישיונות הציד ויבוא במקומו הזוכה הבא אחריו ברשימת הזוכים בהגרלה מבין קבוצת הציידים שממנה נגרע. הזוכה החדש יידרש לעמוד בתנאים האמורים בתוך פרק זמן סביר ולא יאוחר מתחילת תקופת הרישיון.

שימו לב! – תנאי הסף של המשרד לביטחון פנים (האגף לרישוי כלי ירייה), לקבלת רישיון לכלי ירייה על פי התבחינים הקבועים בחוק, שונים מתנאי הסף לקבלת רישיון ציד.

א. מתן רישיון ציד לציידים ותיקים

- צייד ותיק יקבל רישיון ציד מבלי שיידרש להגיש בקשה לאישור זכאות מוקדמת ולהשתתף בהגרלה אם יעמוד בתנאים הבאים:
  - (1) הוא אזרח או תושב קבע בישראל.
  - (2) לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת מנהל הרשות הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
  - (3) הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק להגנת חיית הבר או לפי חוק גנים ושמורות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת מנהל הרשות הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
  - (4) הוא מבוטח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד לתקופת הרישיון.
  - (5) הוא הציג אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, ולפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה לפי החוק האמור.
  - (6) הוא שילם אגרת רישיון ציד שנתית על פי הקבוע בתקנות.
  - (7) אם צייד ותיק לא חידש את רישיון הציד לתקופה של שנתיים או יותר – הוא יידרש לעבור מבחן ציד.

סירוב, התליה וביטול רישיון ציד או היתר צידה אפשריים בתנאים מסוימים. תנאים אלו מפורטים בתקנות המובאות בפרק הבא.

5.1.3 מתן רישיון ציד – הבסיס החוקי

- א. החוק להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955 הוא החוק העוסק בכל הנושאים הקשורים לצייד ולחיות הבר.
- ב. סעיף 9 בחוק עוסק במתן רישיונות והיתרים לצייד: "רישיון או היתר לפי חוק זה יינתנו בידי שר החקלאות לפי כללים שנקבעו בתקנות, והוא רשאי לסרב לתתם, לתת אותם בהגבלות או בתנאים, לבטלם או לשנותם בכל עת."
- ג. חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח-1998 הוא חוק העוסק במכלול הפעילות הנוגעת להקמת הרשות, מטרותיה, תפקידיה, סמכויותיה ופעולותיה.

5.1.4 תקנות הגנת חיית הבר התשל"ו 1976 (חקיקה משנית) – סעיפים מרכזיים

בנושא רישיונות ציד

- א. מכסת רישיונות ציד - תק' תשע"ז-2017
  - 6ב. (א): המנהל יקבע ויפרסם באתר האינטרנט של הרשות מדי שלוש שנים, ב-1 בחודש ספטמבר, מכסת רישיונות ציד כוללת וכן מכסה לציידים שאינם ותיקים; קבע המנהל מכסת רישיונות ציד כוללת במספר קטן מ-1,200 או שמכסת הציידים שאינם ותיקים קטנה מ-300, תהיה הקביעה טעונה אישור של השר להגנת הסביבה.
  - 6ב. (ב): במכסת רישיונות ציד תהיה לפי שיקולים של שמירת טבע, בין השאר, לאור מצב אוכלוסיית חיות הבר בישראל, ובשים לב לפעולות הנדרשות לשם קיום הוראות לפי החוק ואכיפתו.
- ב. אישור זכאות מוקדמת – תק' תשע"ז-2017
  - 6ג. (א): המבקש לקבל רישיון ציד יגיש למנהל בקשה לאישור זכאות מוקדמת; בקשה כאמור תוגש בין יום פרסום מכסת רישיונות הצייד ובין יום 1 באוקטובר של אותה שנה.
  - 6ג. (ב): אישור זכאות מוקדמת יינתן למבקש שהתקיימו בו כל אלה:
    - (1) הוא בן 21 שנים;
    - (2) הוא אזרח או תושב קבע בישראל;
    - (3) הוא עבר בהצלחה מבחן ציד; ואולם לא יידרש אדם לעבור מבחן ציד, אם יש בידו רישיון ציד תקף במועד הגשת הבקשה או שהיה בידו רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון שקדמה לכך;
    - (4) לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום, והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת המנהל, הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד;
    - (5) הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק או לפי חוק גנים ושמורות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת המנהל, הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
- ג. עריכת הגרלה - תק' תשע"ז-2017
  - 6ד. (א): עלה מספר הזכאים לפי תקנה 6ג על מכסת רישיונות הצייד הייעודית לציידים שאינם ותיקים, יחולקו הזכאים לשתי קבוצות אלה:
    - (1) זכאים שהיה בידם רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון הנוכחית;
    - (2) זכאים שלא מתקיים בהם התנאי הקבוע בפסקה (1).

- 6ד. (ב): המנהל יקיים הגרלה באופן ששישים אחוזים (60%) מהמכסה האמורה בתקנת משנה (א) תוקצה לזכאים המפורטים בתקנת משנה (א)(1), וארבעים אחוזים (40%) לזכאים המפורטים בתקנת משנה (א)(2).
  - 6ד. (ג): המנהל יפרסם באתר האינטרנט של הרשות שכתובתו www.parks.org.il נוהל בדבר אופן עריכת ההגרלה, לרבות הוראות הנוגעות לגורמים שיפקחו על ביצועה, וכן יפרסם את מועד עריכת ההגרלה חודש טרם מועד ההגרלה לפחות.
  - 6ד. (ד): נערכה הגרלה, יודיע המנהל למשתתפים בהגרלה את תוצאותיה בתוך חודש ממועד ההגרלה.
- ד. כללים למתן רישיונות ציד - תק' תשע"ז-2017
- 7א): לא יינתן רישיון ציד לאדם אלא אם כן התקיימו בו כל אלה:
    - (1) הוא נמצא זכאי לפי תקנה 6ג, ואם נערכה הגרלה לפי תקנה 6ד – שמו עלה בגורל.
    - (2) הוא מבוטח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד לתקופת הרישיון.
    - (3) הוא הציג אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, ולפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה לפי החוק האמור.
  - 7ב): לא עמד מבקש רישיון בתנאים המפורטים בתקנת משנה (א) בתוך 4 חודשים ממועד אישור הזכאות המוקדמת לפי תקנה 6ג(ב) או אם נערכה הגרלה לפי תקנה 6ב(ב), מהיום שבו קיבל הודעה מהמנהל בדבר זכייתו בהגרלה כאמור, לפי העניין, לא יהיה זכאי אותו מבקש לקבלת רישיון ציד באותה תקופת רישיון; אם נערכה הגרלה – ייגרע ממכסת רישיונות הציד ויבוא במקומו הבא אחריו ברשימת הזוכים בהגרלה מבין קבוצת הזכאים שממנה נגרע כאמור בתקנה 6ד(א) (בתקנת משנה זו – הזוכה החדש); הזוכה החדש יידרש לעמוד בתנאים הקבועים בתקנת משנה (א) בתוך פרק זמן סביר ולא יאוחר מתחילת תקופת הרישיון; לא עמד הזוכה החדש בתנאים האמורים – לא יבוא במקומו זוכה אחר.
  - 7ג): הודעה על אישור זכאות מוקדמת או על זכייה בהגרלה כאמור בתקנת משנה (ב) יראו אותם כאילו הומצאו כדין לנמען, גם בלא חתימה על אישור המסירה, אם חלפו חמישה עשר ימים מיום שנשלחה בדואר רשום, זולת אם הוכיח הנמען שלא קיבל את ההודעה מסיבות שאינן תלויות בו.
  - 7ד): רישיון ציד יינתן לתקופה של שנה והוא יחודש מדי שנה בשנה בתקופת רישיון ובלבד שבעל הרישיון שילם את אגרת רישיון הציד הקבועה בתקנה 8א(3) מדי כל שנה; ואולם אם חדל להתקיים בבעל הרישיון התנאי לפי תקנת משנה (א)(2) או אם בוטל או פקע תוקפו של הרישיון לנשיאת כלי ירייה כאמור בתקנת משנה (א)(3), יפקע תוקפו של רישיון הציד; אם הותלה תוקפו של רישיון לנשיאת כלי ירייה, יראו את רישיון הציד כמותלה לאותו פרק זמן שבו הותלה תוקפו של רישיון כאמור.
- ה. סירוב, התליה וביטול רישיון ציד או היתר צידה - תק' תשע"ז-2017
- 7ב.א): המנהל רשאי לסרב לתת, להתלות או לבטל רישיון ציד או היתר צידה, לאחר שנתן לבעל הרישיון או ההיתר, לפי העניין, הזדמנות להשמיע את טענותיו, אם התקיים אחד מאלה:
    - (1) הרישיון או ההיתר ניתן לו על יסוד מידע כוזב או מטעה.
    - (2) הוא הפר תנאי מהותי מתנאי הרישיון או ההיתר.

- (3) הוא הפר הוראה מהותית מהוראות לפי החוק או לפי חוק גנים ושמורות או לפי תקנות אלה.
- (4) הוא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד או בהיתר צידה.
- 7.ב.(ב): בלי לגרוע מהוראות תקנת משנה (א), המנהל רשאי להתלות רישיון ציד או היתר צידה לאחר שנתן לבעל הרישיון או ההיתר הזדמנות להשמיע את טענותיו, אם נפתחה חקירה פלילית או הוגש כתב אישום נגדו בשל עבירה כאמור בתקנת משנה (א)(4). או שקיבל הודעת תשלום קנס בשל ביצוע עבירה לפי החוק או לפי חוק גנים ושמורות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד או בהיתר צידה, עד לסיום ההליכים נגדו או עד לתשלום הודעת הקנס, לפי העניין.
  - 7.ב.(ג): בהחלטה על התליה לפי תקנת משנה (א) או (ב), רשאי המנהל להורות כי תנאי לסיום ההתליה יהיה כי אותו אדם יעבור בהצלחה מבחן ציד, ולקבוע תנאים נוספים ככל הדרוש להבטחת קיום הוראות לפי החוק או חוק גנים ושמורות.
1. אגרת רישיון ציד - תק' תשע"ז-2017
- 8(א): בעד רישיון ציד תשולם אגרה בסכומים ובמועדים המפורטים להלן:
    - (1) במועד הגשת בקשה לאישור זכאות מוקדמת תשולם אגרה בהתאם לקבוע בתקנות.
    - (2) במועד מבחן ציד תשולם אגרה בהתאם לקבוע בתקנות.
    - (3) במועד קבלת רישיון ציד תשולם אגרה בהתאם לקבוע בתקנות.
  - 8(ב): סכום האגרה הנקוב בתקנת משנה (א) יהיה צמוד למדד וישתנה ב-1 באפריל וב-1 באוקטובר של כל שנה (להלן – יום השינוי), לפי שיעור שינוי המדד החדש לעומת המדד היסודי.
  - 8(ג): סכום האגרה שהשתנה כאמור בתקנת משנה (ב) יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב, וסכום של 50 אגורות יעוגל כלפי מעלה.
  - 8(ד): בתקנה זאת –
- "המדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; "המדד החדש" – המדד שפורסם לאחרונה לפני יום השינוי; "המדד היסודי" – המדד שפורסם לאחרונה לפני יום השינוי הקודם, ולעניין יום השינוי הראשון שלאחר תחילת תקנות אלה – המדד שפורסם בחודש מאי 1997.

5.2. היתר צידה

5.2.1. ציד בהיתר - רקע:

- א. ציד מינים שאינם ציד או ציד מחוץ לעונה המוגדרת לשם כך יערכו בהיתרים אשר אותם מנפיקה הרשות. ההיתרים נחלקים לשני סוגים עיקריים:
- היתר כללי
  - היתר מיוחד.
- ב. היתר כללי:
- היתר כללי הוא היתר המפורסם לציבור הציידים בצורה פומבית ומתיר ציד של מין מסוים משיקולים ממשקיים.
  - הצייד יוגבל בהוראות שאותן קבע המנהל. ההוראות עשויות לכלול את מקום הצייד, שיטות הצייד, הגבלת מספר הפרטים הניצודים ועוד.

- היתר כללי ניתן רק לבעל רישיון צידה בתוקף. על בעל הרישיון לפעול אך ורק בהתאם להוראות ולמגבלות הכלולות בו.

ג. היתר מיוחד:

- היתר מיוחד מונפק על ידי פקח של רשות הטבע והגנים וניתן באופן אישי לציד ברישיון או למורשה מטעם מפעל ראוי (מפעל ראוי - גוף אזרחי שנמצא ראוי לקבל נשק לצרכי אבטחה או מיגור נזקי חקלאות).
- בדומה להיתר הכללי, הפקח ירשום על גבי ההיתר את ההגבלות השונות בעת ביצוע הציד.
- הפועלים תחת היתר מיוחד חייבים כי שמם ומספר תעודת הזהות שלהם יצוינו על גבי ההיתר. מי ששמו אינו מופיע בהיתר מיוחד לא יכול לקחת חלק בפעולת הציד.

לגבי נושא ממשק למיגור נזקים של חיות בר לחקלאות והיתרי הצידה הניתנים לשם כך, ראה גם בפרק 8 בהמשך המקראה, להלן.

5.2.2 תהליך קבלת היתר צידה

א. תהליך הנפקת היתר צידה ל ציידים ברישיון:

ב. תהליך הנפקת היתר צידה למורשים במפעלים ראויים:

5.2.3. תקנות הגנת חיית הבר התשל"ו 1976 (חקיקה משנית) – סעיפים מרכזיים בנושא היתרי צידה

א. כללים למתן היתר צידה - תק' תשע"ז-2017

7א: לא יינתן היתר צידה לאדם אלא אם כן התקיימו כל אלה:

- (1) הוא הגיע לגיל 21.
- (2) הוא אזרח או תושב קבע בישראל.
- (3) לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום, והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מאותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת המנהל, הוא אינו ראוי לקבל היתר צידה.
- (4) הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק או לפי חוק גנים ושמורות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, לדעת המנהל, הוא אינו ראוי לקבל היתר צידה.
- (5) לעניין היתר המתיר שימוש בכלי ירייה –

(א) הוא הציג את אישור הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, ולפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה או הרשאה לנשיאת כלי ירייה לפי אותו חוק, וכן אישור על כך שעבר הכשרה לפי חוק כלי הירייה מאת הרשות המוסמכת או באמצעות תעודה לפי סעיף 10(ג) לחוק האמור מאת בעל רישיון מיוחד המחזיק ברישיון האמור למטרות הקבועות בסעיף 3 לחוק; ואולם אם בוטל או פקע תוקפם של רישיון לנשיאת כלי הירייה או ההרשאה כאמור, יפקע תוקפו של היתר הצידה; אם הותלה תוקפם של רישיון לנשיאת כלי ירייה או ההרשאה כאמור, יראו את היתר הצידה כמותלה לאותו פרק הזמן שבו הותלה תוקפם של הרישיון או ההרשאה כאמור;

(ב) עבר בהצלחה מבחן ציד המתאים להיתר המבוקש ושילם את האגרה הקבועה בתקנה 8(א)(2), או שהוא מחזיק ברישיון ציד תקף; מבקש שעבר את המבחן האמור בהצלחה במהלך ארבע השנים שקדמו למתן ההיתר, יהיה פטור מהמבחן ומתשלום האגרה כאמור.

ב. סירוב, התליה וביטול רישיון ציד או היתר צידה - תק' תשע"ז-2017
ר' התייחסות בסעיף 5.1.4 לעיל.

6. הכרה וזיהוי של חיות הבר

6.1 חיות ציד

על פי החוק להגנת חיות הבר, חיות ציד הינה "חיות בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא ציד. חיות הבר מותרות לציד בעונת הציד ובכפוף למגבלות האזורים, הזמנים והשיטות על פי החוק והתקנות. אלו הן חיות הציד:

6.1.1 אגמיה / אגמית

6.1.2 ANAS P. PLATYRHYNCHOS ברכיה

ברכיה זכר:

ברכיה נקבה:

6.1.3. שרשיר ANAS C. CRECCA

שרשיר זכר:

שרשיר נקבה:

6.1.4. קרקיר ANAS QUERQUEDULA

קרקיר זכר:

קרקיר נקבה:

6.1.5. רחב מקור SPATULA CLYPEATA (מרית)

מרית זכר:

מרית נקבה:

6.1.6. צולל חומרי (חלודי) *AYTHYA (NYROCA) F. FERINA*

צולל חומרי זכר:

צולל חומרי נקבה:

6.1.1. צולל מצויץ *AYTHYA (NYROCA) F. FULIGULA*

צולל מצויץ זכר:

צולל מצויץ נקבה:

6.1.7. זרזיר

6.1.8. יונת בר

6.1.9. תור הצווארון

6.2 מזיקים

על פי החוק להגנת חיית הבר, "מזיק" הוא חיית בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא מזיק. לחיות הבר המוגדרות "מזיקים" בתקנות, אין הגנה מכוח חוק הגנת חיית הבר. לכן מותר לכל אדם לצוד אותן ולפגוע בהן ללא צורך בהיתר, כל עוד החיה אינה נמצאת בתחום שמורת טבע או גן לאומי והאדם אינו עובר על חוקים אחרים. אלו הם המינים המזיקים:

6.2.1 דרורים

דרור נקבה:

דרור זכר:

6.2.2 חולדות

6.2.3 חולדים

6.2.4. עפרוני השדות

6.2.5. עפרוני מצויץ

6.2.6. נטריה

6.2.7. עטלפים אוכלי פירות

6.2.8. עכברים מצויים

6.2.9. מריונים (עכברי ריצה מצויים)

6.2.10. נברני שדה

6.2.11. בולבול

6.3. חיות בר מוגנות

כל חיות הבר בישראל מוגנות, למעט חריגים. מקצת חיות הבר מותרות בציד בעונת הציד. יתר חיות הבר אסורות בציד אלא אם ניתן בעניין היתר צידה כללי או מיוחד על פי החוק והתקנות. להלן כמה דוגמאות לחיות מוגנות ואסורות בציד. יובהר כי על הציד לדעת, להכיר ולזהות את כלל חיות הבר המוגנות, גם כאלו שתמונותיהם אינן מופיעות במקראה זו. יש לשים לב כי לעיתים מינים מוגנים דומים במופעם למינים המוגדרים ציד.

6.3.1. ארנבת

6.3.2. דרבן

6.3.3. זאב אפור

6.3.4. שועל

6.3.5. תן זהוב

6.3.6. תאו

6.3.7. צבי ישראלי

6.3.8. יחמור פרסי

6.3.9. פלמינגו

6.3.10. יעל נובי

6.3.11. טריטרמית

6.3.12. חוברת

6.3.13. עגור

6.3.14. שרקרק

6.3.15. קורא

6.3.16. כוס החורבות

6.3.17. ראם לבן

6.3.18. סופית

6.3.19. ברווז צהוב מצח

6.3.20. ברווז אפור

6.3.21. ברווז צח ראש

6.3.22. צולל ביצות

6.3.23. ברווז משויש

6.3.24. טבלן גמדי

6.3.25. חוחית

6.3.26. חוגלת סלעים

6.3.27. שקנאי מצוי

6.3.28. עורבני

6.3.29. שפן סלעים

6.3.30. חזיר בר

6.3.31. דררה

6.3.32. עורב הודי (מכוח הוראת שעה משנת 2020)

6.3.33. עורב אפור (מכוח הוראת שעה משנת 2020)

6.3.34. מאינה

6.3.35. יאורית מצרית

6.3.36. שלו (שלו נודד) (מכוח הוראת שעה משנת 2020)

6.3.37. תור מצוי (מכוח הוראת שעה משנת 2020)

7. נשק, תחמושת, בטיחות ואתיקה בידי

7.1. הבסיס החוקי והוראות בטיחות בשימוש בנשק

7.1.1. הבסיס החוקי להחזקת כלי ירייה

- א. הבסיס החוקי להחזקת כלי נשק והפעלתם הוא חוק כלי הירייה, התש"ט-1949.
- ב. ההגדרה של כלי ירייה היא: "כלי בעל קנה העשוי לירות כדור, קלע, פגז, פצצה או כיוצא באלה שבכוחם להמית אדם, וכולל חלק, אביזר ותחמושת של כלי כזה, וכן כלי נשק שמסוגל לפלוט חומר הנועד להזיק לאדם, לרבות חלק, אביזר ותחמושת לכלי נשק כאמור ולרבות מכל המכיל או שמסוגל להכיל חומר כאמור, ולמעט מכל גז מדמיע".
- ג. החוק מגדיר "כלי ירייה" גם את חלקיו, את אביזריו ואת התחמושת שלו, על כן כל החוקים, התקנות וההנחיות החלות על כלי הנשק חלות גם על כל אלו.
- ד. כאמור לעיל, תקנות הגנת חיית הבר התשל"ו-1976 כוללות הגדרה באיזה כלי נשק מותר לצוד או להשתמש לצורך פגיעה בחיות בר: "לא יצוד אדם בכלי ירייה אלא ברובה היורה גלולות עופרת או המופעל בקפיץ בלבד וקנהו אינו סלילי אלא על פי היתר בכתב מאת המנהל (סעיף 6: שיטות ואמצעים אסורים)".

7.1.2. בטיחות והחסנה של כלי ירייה

- א. כללי זהירות כלליים
  - תמיד ראה כלי ירייה כאילו היה טעון.
  - אל תכוון את כלי הירייה לאדם או לחפץ שאינך מתכוון לירות בו, גם אם אתה בטוח שכלי הירייה אינו טעון.
  - הכנס אצבע לשמורת ההדק רק כשהקנה פונה לכיוון בטוח וצריך לירות.
  - באימון ובזמן ירי היה בטוח בזיהוי המטרה וסביבתה.
- ב. הוראות בטיחות בכלי ירייה
  - כלי הירייה חייב להיות תקין ומתוחזק היטב בכל עת.
  - הקפד להכיר היטב את כלי הירייה שברשותך.
  - אל תישא כלי ירייה אלא לאחר שהינך מכירו היטב.
  - כל אימון בכלי ירייה, כולל אימון יבש, ייעשה במטווח מאושר בלבד.
  - בזמן שהותך במטווח הקפד למלא אחר הוראות הבטיחות וההנחיות של מנהל המטווח ומדריך הירי.
  - אל תירה בעצמים בלתי חדירים מחשש מנתירים או מנתזים (ריקושטים).
  - הקפד לרענן את התחמושת שברשותך. בשום מקרה אין להשתמש בתחמושת פגומה (מעיכות בתרמיל, קורוזיה, קליע רופף וכדומה) או בתחמושת שבאה במגע עם שמן או מים.
  - תחמושת אימונים שניתנה במטווח מיועדת למטווח בלבד. אסור באיסור מוחלט להוציא תחמושת זו מהמטווח.

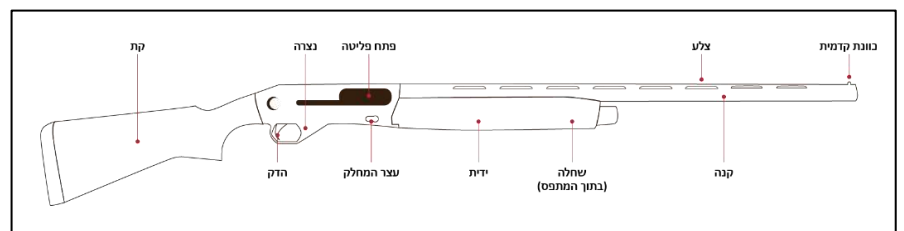
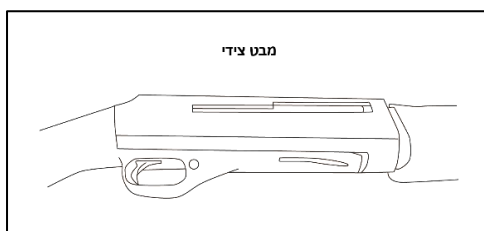
ג. ניקוי כלי הירייה

- החזקת כלי ירייה במצב נקי ומתוחזק היטב חשובה לשמירת תקינות פעולתו.
  - לפני ניקוי כלי ירייה פרוק את המחסנית והתחמושת. בדוק את כלי הירייה לפני הפירוק. בעת הפריקה הקפד על נוהלי פריקת כלי ירייה כמפורט במדריך של האגף לרישוי כלי ירייה במשרד לביטחון פנים.
  - בעת ניקוי חלקי כלי הירייה ובזמן ההרכבה יש לבדוק את שלמותו ואת תקינותו של המכלול כולו.
  - אם מתגלה תקלה או יש חשד שהכלי אינו תקין פנה לעסק מורשה לכלי ירייה לשם בדיקה ותיקון.
  - הקפד על ניקיון הקנה ועל מניעת חסימתו בגורם זר. חסימת הקנה עשויה לגרום לפגיעה בתקינות הנשק ולסכן את הצייד.
- ד. החסנה של כלי ירייה
- על כלי הנשק להיות מאוחסן בכספת ביתית שהותקנה בהתאם להנחיות המשרד לביטחון פנים – האגף לכלי ירייה.
  - פרוק את הנשק מהתחמושת לפני ההחסנה.
  - לעולם אל תשאיר כלי ירייה ותחמושת במכונית. השארת כלי ירייה ותחמושת בכלי רכב היא עבירה פלילית.

7.2 נשק ותחמושת לציד

7.2.1 כלי נשק מאושרים לציד

- א. כאמור לעיל (סעיף 4.2.7 א), תקנות הגנת חיית הבר קובעות כי כלי הנשק היחיד המאושר לציד הינו רובה הציד בעל הקנה החלק (shotgun).

איור מס' 1 - רובה ציד בעל קנה חלק (shotgun) וחלקיו

ב. כלי נשק האסורים לשימוש בציד

אין להשתמש בציד בכל כלי נשק אחר אלא בהיתר כתוב ממנהל הרשות, לרבות:

- רובה אוויר
- רובה זעיר
- רובה סלילי או נשק עם קנים בעלי סלילים כלשהם אשר מקנה סבסוב לקלע. כגון קנה פוליגונלי.
- אקדח
- רובה צבאי
- רובה צבילינג או דרילינג שאחד הקנים הוא סלילי
- שימוש בכל התקן המחובר לקדח הקנה שאינו משנק בעל קנה חלק
- רובה קשת
- חץ וקשת
- קנה נשיפה

ג. מנגנונים ברובי ציד

- מנגנון שבירה (break action): נמצא ברובים דו־קניים בדרך כלל. שתי התצורות העיקריות הן קנה ליד קנה (side-by-side) וקנה מעל קנה (over-under). במנגנון השבירה טעינת התחמישים לבית הבליעה נעשית ביד.

איור איור מס' 2 - רובה ציד עם מנגנון שבירה

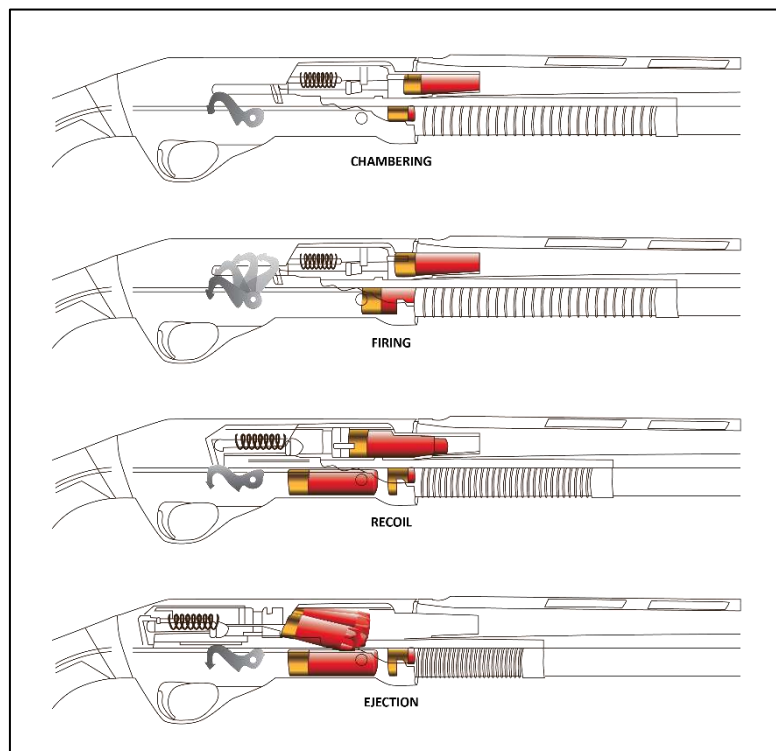
- מנגנון פאמפ (pump action): ברובים מסוג זה יש שחלה ובה תחמישים מספר. טעינתם לבית הבליעה נעשית במשיכת המתפס לאחור ושחרורו.

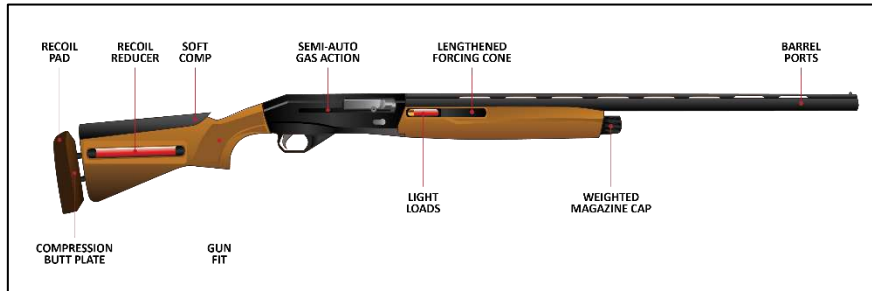
- מנגנון חצי אוטומטי (אבו־חמסה, semi-automatic, self-loading): ברובים מסוג זה יש שחלה ובה תחמישים מספר. טעינתם לבית הבליעה נעשית באופן אוטומטי על ידי המנגנון. ישנם מנגנונים רבים ומפעילים אותם רתע הנשק, הגזים של הפיצוץ או כוח הכבידה.
- מנגנונים אחרים הם בריחי, מנוף, אוטומטי ועוד, אך הם אינם נפוצים.

איור מס' 3 - מנגנון חצי אוטומטי

איור מס' 4 - פעולת המנגנון החצי אוטומטי

איור מס' 5 - רובה ציד בעל מנגנון חצי אוטומטי - חלקים משניים.

ד. הקוטר – גייג' (gauge) ברובי ציד

▪ קוטר רובי הציד אינו מוגדר במילימטרים או באינצ'ים אלא בגייג'.

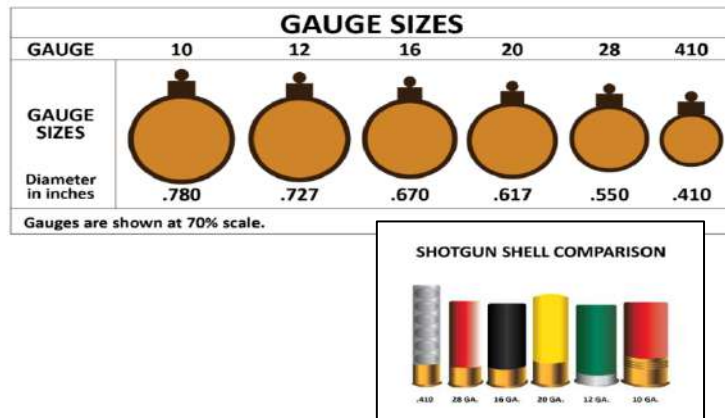
בעבר כדי לקבוע את הגייג' של רובה ציד לקחו חרשי הנשק ליברה של עופרת (כחצי קילו) ויצקו כדורי עופרת בקוטר הקנה. אם מליברה של עופרת ייצרו 12 כדורים, הרובה הוגדר 12 גייג', כלומר ככל שקוטר הקנה גדול יותר כך קטן מספר כדורי העופרת שאפשר ליצוק מליברה של עופרת.

▪ טבלת מספרי הגייג' והקוטר שלהם במילימטרים ובאינצ'ים:

הקוטר באינץ'	הקוטר במ"מ	מספר הגייג'
0.92	23.3	6
0.77	19.7	10
0.73	18.5	12
0.69	17.6	14
0.66	16.8	16
0.615	15.6	20
0.58	14.7	24
0.55	14	28
0.52	13.4	32

טבלה מס' 1 - המרה מגייג' למ"מ ולאינץ'

הקוטר היחיד שאינו גייג' אלא קוטר במובן המוכר לנו הוא קוטר 410, כלומר מידתו היא 0.410 אינץ'.

איור מס' 6 - תחמישים וסוגי הגייג' הנפוצים ביותר.

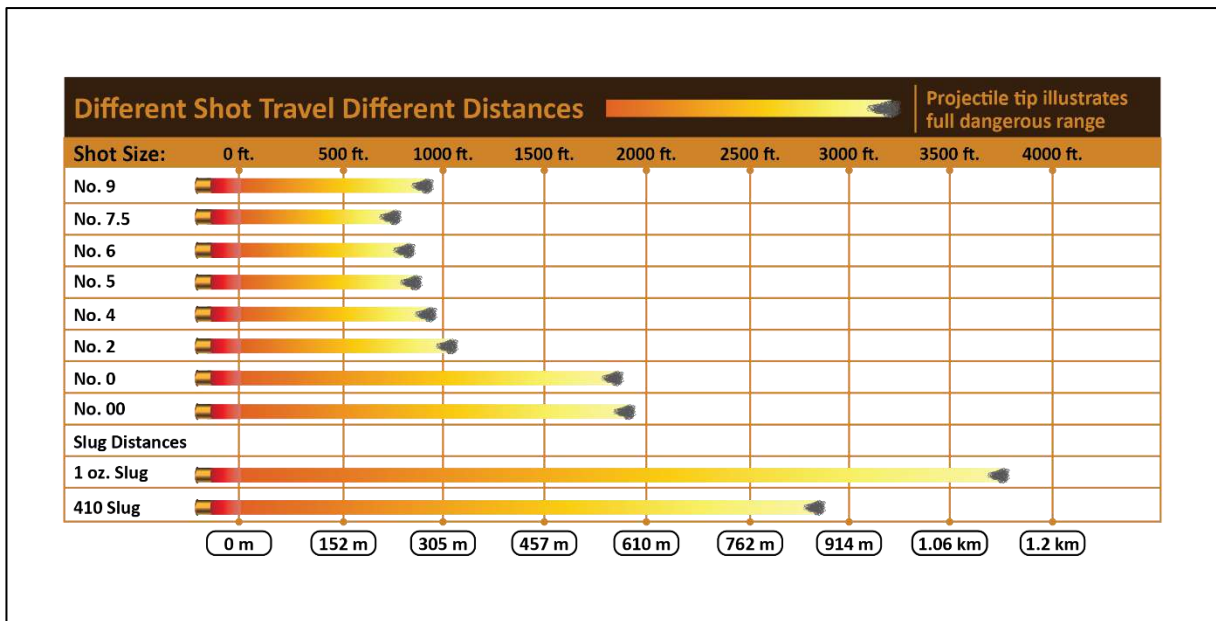
- בארץ רובם המכריע של רובי הצייד הם בקוטר 12 גייג', אבל מטעמי בטיחות חשוב מאוד לזכור שיש גם קטרים אחרים. שימוש בתחמושת בקוטר שאינו מותאם לנשק עלול לסכן את היורה.

7.2.2. טווחי כלי ירייה

בעת השימוש בכלי הירייה יש להביא בחשבון את הטווח המרבי שאליו הקלע עלול להגיע (נתוני NSSF/SAAMI). יש להביא בחשבון שמשתנים רבים משפיעים על הטווח המרבי, למשל זווית הירי, ובמקרים מסוימים הוא יכול להיות ארוך מהנתונים המוצגים כאן.

טווח מירבי בגובה 4000 מ' (מ')	טווח מירבי בגובה פני הים (מ')	מידה	סוג הקלע (עופרת)
290	220	9	כדורית
340	250	7.5	
360	269	6	
430	275	5	
460	300	4	
480	340	2	
800	550	0	
820	610	00	סלאג
1,600	1,150	במשקל אונקיייה 1	

טבלה מס' 2 - טווח מירבי

איור מס' 7 - טווח מרבי (המחשת ההבדלים)

7.2.3 סוגי תחמושת ביצד

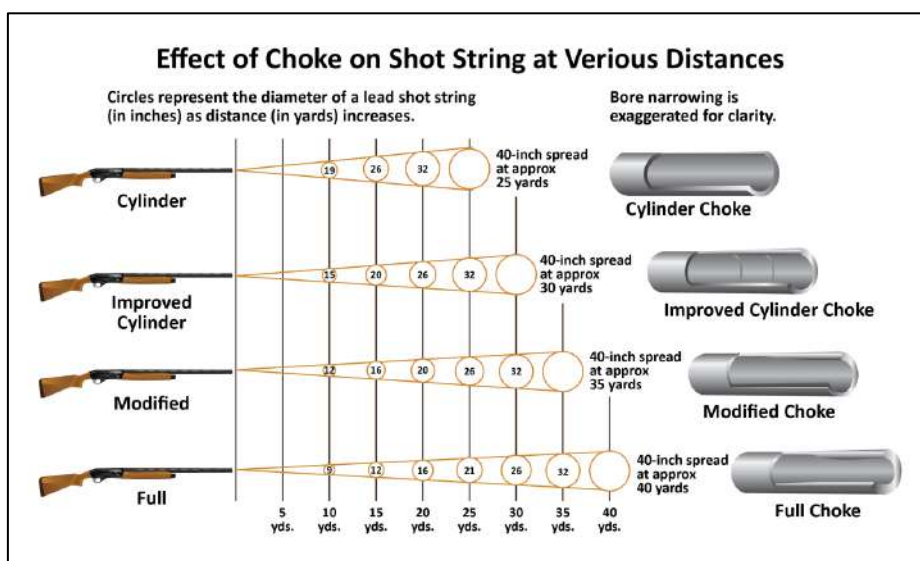
א. רקע

בשונה מרובים סליליים, שנדרשים לפגוע במטרה בקלע אחד, רובי ציד נדרשים ליצור פיזור אופטימלי של הגוללות וכך להבטיח פגיעה איכותית במטרה. פיזור זה ("מיתר" בשפה המקצועית – string) הוא ענן תלת-ממדי של גוללות. פגיעת המיתר במטרה קשיחה כגון צידה, מטרת נייר או צלחת חרס היא המדפס (pattern).

מיתר: פיזור תחמיש שבו גוללות (כדוריות). בירייה ברובה ציד יוצר התחמיש עם צאתו מהקנה מעין ענן תלת-ממדי של כדוריות עופרת. הממדים השונים של המיתר (ומשתנים אחרים) קובעים את יכולת התחמיש לפגוע בצידה ולהמית אותה בדרך הומנית. במילים אחרות מיתר הוא פיזור תלת-ממדי של הגוללות במרחב, ומכאן שמיתר ארוך מעלה את הסתברות הפגיעה במטרה נעה, אך גורע ממספר הגוללות הפוגעות בה.

מדפס: מדפס הוא הפיזור הדו-ממדי של הגוללות (כדוריות) על המטרה ברגע הפגיעה. מדפס גדול מרבה את הסיכוי לפגוע, אך גורע ממספר הכדוריות שפוגעות במטרה. מדפס איכותי הוא מדפס בעל פיזור אחיד של הגוללות, ללא "חורים" שדרכם הצידה יכולה לחמוק.

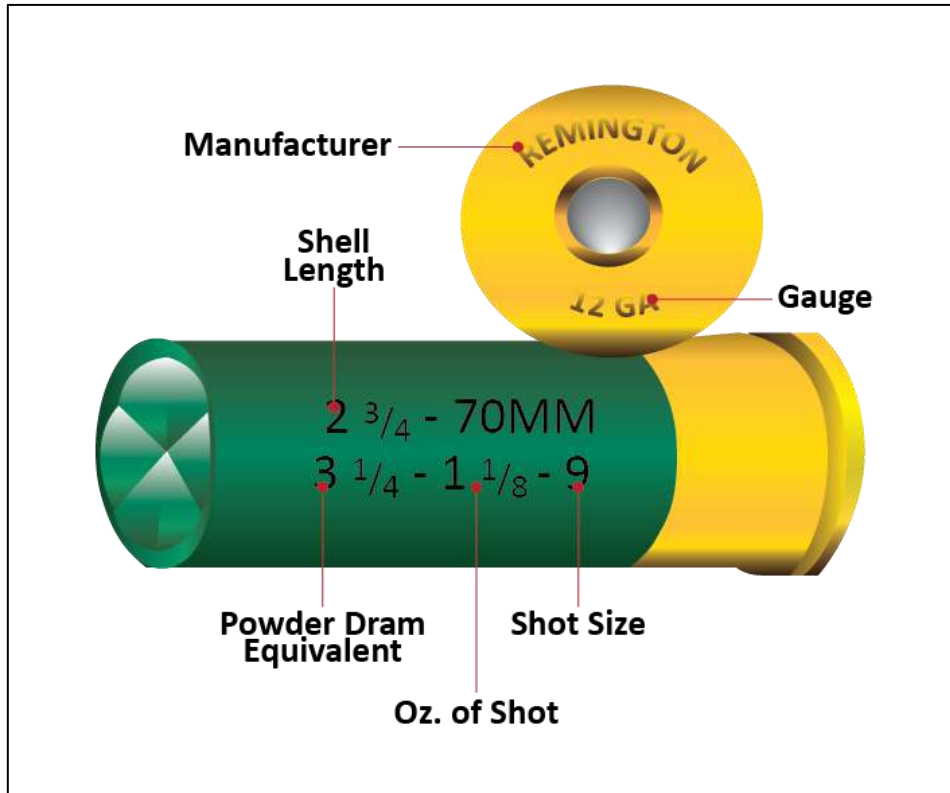
- המטרה בירי לצורכי ציד היא כפולה: ליצור על המטרה או הצידה מדפס פתוח דיו לפיצוי על שגיאות כיוון של הצייד, אך צפוף דיו לריבוי פגיעות במטרה.
- יש לציין שהמדפס הולך ונפתח ככל שמתרחקים מקדח הקנה. למשל מדפס איכותי מטווח 20 מ' יהפוך למדפס מפוזר מאוד מטווח 50 מ'.
- יש כמה דרכים לשלוט בגודל המדפס, בצורתו, בצפיפותו ובאורך מיתר הגוללות, אולם הכלי היעיל והגמיש ביותר לשליטה במדפס הוא המשנק (צ'וק).
- על הצייד להכיר את המדפסים שיוצרים השילובים של הרובה, המשנק והתחמיש בטווחים שונים. עליו להיות מסוגל לאמוד את הטווח ולדמיין את הפיזור של הכדוריות על המטרה בכל טווח.

איור מס' 8 - איור של המשנקים השונים וגודל המדפס עפי הטווח

ב. התחמיש

- התחמיש של רובה הצייד הוא תחמיש בעל צורה גלילית ומורכב מחלקים אלו: פיקה, כרכוב, תרמיל, חומר נפץ הודף (חנ"ה), פקקים, גלולות או סלאג, וסגירה (קרימפ – crimp). מלבד רכיבים אלו היצרנים מוסיפים לפעמים עוד רכיבים כגון כוסיות ובולמי זעזועים.
- על תרמיל הפלסטיק מודפסים בדרך כלל שם היצרן והמפרט הטכני של התחמיש כגון קוטר, אורך התרמיל, המידה של הגלולות, כמות החנ"ה ולפעמים גם נתונים אחרים.
- התחמיש מכיל קלעים מסוגים שונים. הנפוצים הם הגלולות והסלאגים.
- מספר הגלולות בתחמיש מצוין על האריזה.

איור מס' 9 - משמעות הרשום על התחמיש

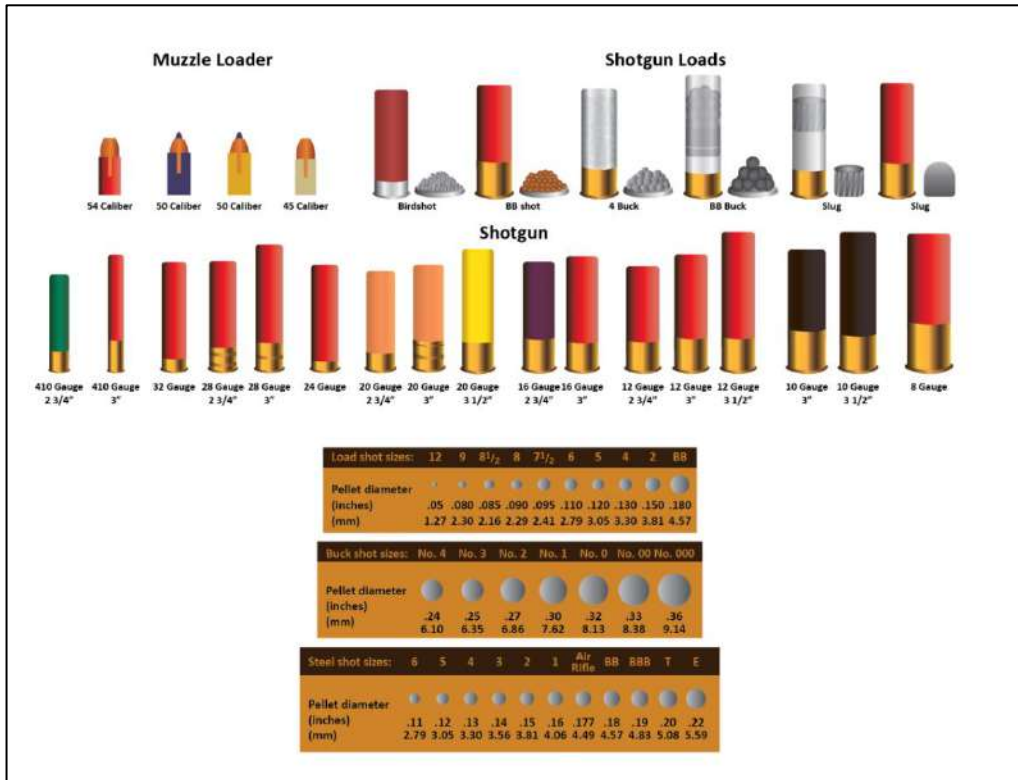
ג. אורך התחמיש

- תחמישים בעלי אותו קוטר, למשל גייג' 12, מיוצרים בכמה אורכים.

הכינוי	האורך במ"מ	האורך באינץ'
	65	2 1/2
רגיל	70	2 3/4
מגנום	76	3
סופר מגנום	89	3 1/2

טבלה מס' 3 - אורך התחמיש

- תחמישים ארוכים יותר מכילים יותר חנ"ה או כדוריות, אך יש להביא בחשבון שאין מתאם מלא בין אורך התחמיש לאיכות המדפס בטווח הנדרש, לכן בבחירת אורך התחמיש יש לבחון כל מקרה לגופו.
- על הצייד לבדוק מהן מידות בית הבליעה של הרובה שברשותו. נתון זה מצוין בדרך כלל על הקנה קרוב לחיבור למנגנון.

אסור באיסור מוחלט לירות תחמישים ארוכים מאורכו הנומינלי של בית הבליעה.
איור מס' 10 - איור של מידות הכדוריות

- ד. כמות תחמושת מותרת להחזקה שנתית
- הכמות המותרת לציידים בעלי רישיון היא 700 כדורים בשנה.
  - עם סיום המלאי יכול הצייד לחתום על תצהיר לפני פקיד רישוי כלי ירייה ובו יבקש לקבל היתר לקניית עוד תחמושת בכפוף להמלצת רשות הטבע והגנים.

יש לציין כי נתון זה עשוי להשתנות במשך השנים ובאחריות הצייד לוודא שהוא אינו חורג מההנחיות הרגולטוריות.

7.2.4 עקרונות הירי ברובה ציד

א. יש שני סוגי ירי ברובה ציד בעל קנה חלק:

- ירי סלאגים, כלומר ירי של קלע אחד. עקרונות הקליעה בירי סלאגים דומים מאוד לעקרונות הקליעה ברובה סלילי.
- ירי גלולות במספר רב על מטרות מהירות באוויר ועל הקרקע. ירי מסוג זה דורש מימוניות אחרות לגמרי, והדגש בו הוא על תגובות מהירות, קואורדינציה וגמישות.

ב. אלו עקרונות הקליעה ברובה ציד:

איור מס' 11 - ירי במטרות נעות

- עמידה ויחס גוף—מטרה: הדגש על עמידת מתאגרף וכיפוף ברכיים קל.
- הצבעה: מאחר שהמטרות מהירות אין זמן לקבל תמונת כוונות מושלמת, ולכן הצייד מסתפק בהצבעה על המטרה. תמונת הכוונות, דהיינו הכוונת הקדמית וחלק מהצלע, היא תמונת הבזק.
- כיתוף הנשק: חשוב להקפיד להרים את הנשק אל הלחי ולא להפך. הלחי נוגעת בקת תמיד לפני שהקת נכנסת לשקע הכתף. יש לשאוף שנקודות האחיזה בלחי ובכתף יהיו תמיד אותן נקודות.

- לחיצה על ההדק: בשונה מירי ברובה סלילי לא סוחטים את ההדק סחיטה הדרגתית אלא לוחצים לחיצה מהירה.

ג. ירי במטרות נעות

- כדי להבטיח פגיעה במטרות נעות צריך להעריך איפה תהיה המטרה בעוד שניות מספר ולירות לכיוון הנקודה המשוערת.
- באומדן הטווח אל מטרות אוויריות יש עוד קושי: בעוד שעל הקרקע יש לנו נקודות התייחסות, באוויר נקודת הציון היחידה היא גודל המטרה בתמונת הכוונות שלנו.

ד. מדידה או אומדן הטווח

- היכולת למדוד או לאמוד את הטווח חשובה הן בהיבט המעשי הן בהיבט האתי.
- על הצייד להכיר את מגבלותיו ולדעת באיזה מצבים הוא אינו יכול להבטיח המתה הומנית של הצידה.
- בעת אומדן טווח יש להביא בחשבון את השיקולים הבאים: מרחק, ראות, שטחים מתים, גוון, גודל, מורד ותלמים. כל אלו משפיעים על קביעת המרחק המדויק אל המטרה.

7.2.1 עקרונות התאמת כלי הנשק ואביזריו לסוג הציד

א. המטרה וניתוח התנאים להשגתה

- המטרה של הצייד היא להמית את הצידה בדרך הומנית.
- כדי להבטיח המתה הומנית יש לפגוע בצידה בגלולות בקוטר מתאים, לכן לבחירת התחמושת יש חשיבות מכרעת.
- פגיעה של מספר רב ככל האפשר של גלולות מבטיחה המתה הומנית של חיית הבר. המפתח לפגיעה זו הוא מדפס איכותי בטווח שבו מתבצע הירי, לכן יש חשיבות מכרעת ליכולת למדוד או לאמוד מרחק ולהכיר את המדפסים בכל טווח.

יצירת מדפס רחב דיו לפגיעות גם במטרה נעה, ועם זאת איכותי דיו למניעת "חורים". מדפס לא איכותי ולא אחיד יגרום לפגיעה מגלולות מעטות ולפגיעת החיה באופן שיגרום לה סבל מיותר. כדי להימנע מגרימת סבל על הצייד להכיר את המדפסים שיוצרים השילובים של רובה, משנק ותחמושת.

ב. בחירת תחמושת

בבחירת התחמושת יש לאזן כמה צרכים:

- יש לבחור גלולות גדולות דיין להבטחת המתה הומנית.
- יש לבחור גלולות קטנות דיין להבטחה שבתחמיש יהיו גלולות במספר מספק ליצירת מדפס איכותי בטווח הצייד המבוקש.
- יש לבחור תחמושת שתבטיח רתע חלש ככל האפשר בהינתן הצרכים האחרים. בעת ירי, רתע שהצייד מתקשה להתמודד עימו יהפוך את הצייד לחוויה של סבל וכאב.

הגלולה (עופרת בלבד)	הצידה
2 – 4	ברווזים גדולים
4 – 7	ברווזים קטנים
6 – 8	יונים בשדה
7 – 9	בולבולים וזרזירים
00/000 או סלאג	חזיר בר

טבלה מס' 4 - המידות המומלצות של הכדוריות עפ"י סוג הצידה

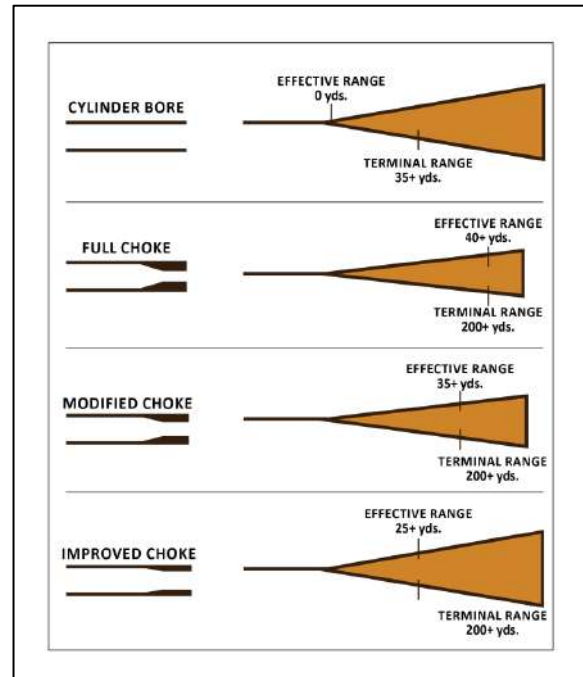
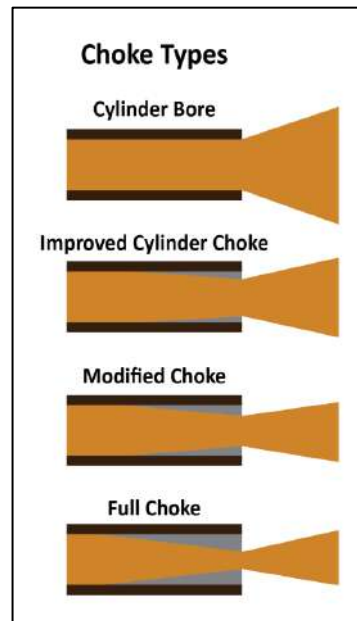
- המבקשים לעבור לתחמושת נטולת עופרת חייבים לבחון את המשמעויות של בחירת התחמושת. גלולות הפלדה (הגלולות נטולות העופרת הנפוצות ביותר) קלות באופן ניכר מגלולות העופרת. ההבדל במשקל מחייב את הצייד לשקול שימוש בגלולות פלדה בקוטר גדול יותר.
- על הצייד לבדוק את המדפס של התחמיש שבו הוא משתמש בטווחים שונים. עליו לזכור כי תחמישים בעלי מפרט דומה של יצרנים שונים יוצרים מדפסים שונים אלו מאלו, ואותו תחמיש עשוי ליצור מדפסים שונים בירי מרובים שונים.

ג. בחירת המשנק

- אחרי הגדרת סוג הצידה, התחמושת הרצויה והמדפס הבסיסי של התחמושת, יש להעריך מה יהיה טווח הירי. החלטה זו תתבסס בדרך כלל על מאפייני השטח, על מקום עמדת הצייד, על מגבלות כלי הנשק וכדומה.
- התאמה הולמת של משנק תאפשר לקבוע את המדפס האופטימלי בטווחים שונים. על רובים דו-קניים, למשל, אפשר להרכיב משנק אחד לירי בטווחים קצרים ומשנק אחר לירי בטווחים ארוכים.

איור מס' 12 - המשנקים שונים והשפעתם

7.3 שיטות ציד

פרק זה פורס מידע כללי רחב על היבטים הקשורים בציד. אין הוא בא לתת מענה מלא על כל מצבי הציד ואין הוא מחייב כיצד לפעול בהם.

7.3.1 ציד סטטי

- א. שיטת ציד המבוססת על מארב ותצפית. הצייד מתמקם מראש בנקודה שבחר לפי שיקולי מסתור וטווח וממתין בעמדה נייחת (סטטית). הוא מעריך מראש מה יהיה מקומה של הצידה ומסלול תנועתה ומניח לה להתקרב אליו.
- ב. עמדה טבעית: בעמדה זו הצייד מנצל את נתוני התבליט והתכסית כדי להסתתר מפני החיה הניצודה ולהפתיעה.
- ג. עמדה קרקעית: בעמדה זו הצייד מוסיף מרכיבים מלאכותיים לשיפור המסתור שלו, כגון רשתות הסוואה.
- ד. עמדה מוגבהת: מגדל, עמדת עץ או כל עמדה אחרת הממוקמת במקום גבוה. העמדה יכולה להיות טבעית או לכלול מרכיבים מלאכותיים.

7.3.2 ציד בתנועה

- א. הצייד נע ברגל או בנסיעה כדי להגיע לטווח הירי בצידה.
- ב. ציד בסריקה: הליכה שקטה ועצירות עתיות לתצפית ולהקשבה.
- ג. ציד בהליכה בעקבות חיה: כמו שיטת ציד בסריקה ועליה נוספת הליכה ממוקדת בעקבות חיית בר או חיות בר.

ד. ציד מרכב: סריקת השטח ברכב ממונע. בציד רכוב הירי מתבצע במצב עצירה מוחלטת של הרכב. יש לציין שעל פי החוק והתקנות שיטת ציד זו אסורה, למעט לפי היתר צידה מיוחד.

7.3.3 שיטות משולבות

א. שיטות ציד שמשלבות שתיים מהשיטות שלעיל. למשל בציד בגירוש מרכיב נע (כלבים בדרך כלל) מנתב את הצידה לכיוון ציידים, הממתינים בעמדות סטטיות.

7.3.4 ציד-לילה לעומת ציד-יום

ציד בשעות הלילה והמעבר מציד יום לציד לילה מציב בפני הצייד אתגרים מיוחדים:

א. ניווט בשטח: בשעות החשכה ההתמצאות בשטח והניווט בו קשים יותר מבשעות היום. אין לצוד בתאי שטח בלילה אם הצייד לא סייר באותם תאי שטח ולמד אותם בשעות האור.

ב. זיהוי עצמי: שיטות הזיהוי בשעות היום לא מתאימות לשעות הלילה. הבעיה מחריפה כשפועלים בשטח כמה ציידים או קבוצות ציידים בעת ובעונה אחת. באחריות הצייד לברר מי הם משתמשי השטח האחרים, ליצור עימם קשר בטרם היציאה לציד ולתאם איתם גזרות ציד וגבולות גזרה. כמו כן באחריות הצייד לבחור אמצעי זיהוי יעיל המתאים לשעות היממה ולסוג שטח הציד שבהם הוא פועל.

ג. זיהוי הצידה: הצורך בזיהוי חד-ערכי של הצידה מחייב את הצייד להשתמש באמצעי תאורה יעילים המתאימים לתנאי הסביבה (בכפוף לחוק ולתקנות האוסרות על סינוור הצידה).

ד. יודגש כי שעות הציד בעונת הציד הן שעות האור בלבד. ציד בלילה ייעשה רק בכפוף לקבלת היתר לפי התנאים המפורטים בסעיף 5 לתקנות הגנת חיית הבר התשל"ו-1976 כאמור לעיל. כמו כן בעונת הציד מותר לצוד ברוזי בר חצי שעה לאחר שקיעת החמה וחצי שעה לפני זריחתה ללא היתר בכתב.

7.3.5 ציד יחיד או ציד בקבוצות

א. ציד שפועל לבד צריך לנקוט משנה זהירות ולהעריך סיכונים בתחומים שונים כגון בטיחות בנשק, בטיחות כללית וביטחון אישי.

ב. בציד בצוותא חובה על חברי הקבוצה לקבוע מראש כללים שיבטיחו פעילות מתואמת ובטיחותית. עליהם להסכים ביניהם על "נוהלי עבודה" בכל הקשור לתנועה בשטח, גזרות ירי, אמצעי זיהוי, התמקמות, זמנים, כינוס, ועוד.

7.3.6 שימוש באמצעים מיוחדים

אסור להשתמש באמצעי עזר מיוחדים בציד אלא בהיתר מפורש ופרטני בכתב מאת רשות הטבע והגנים. אמצעים מיוחדים הם אמצעי ראיית לילה, צייני לייזר, מכשירי גילוי חום, ועוד.

7.4 ערכים ועקרונות אתיים בציד

7.4.1 ערכים בציד של חיות בר

- א. אחריות הצייד: אחריות כוללת לאדם, לטבע ולסביבה. אחריות בהפעלת כלי הירייה, כלי הציד, רכבי השטח והאמצעים האחרים שמשמשים את הצייד.
- ב. כבוד ודרך ארץ: לחיות הבר, לסביבה, לצייד האחר, למטייל, לחקלאי, לרכוש ולתשתיות, לפקח ולמשתמשי השטח האחרים.
- ג. הוגנות: יושר, הגינות, נדיבות ותום לב בעת הציד ובשימוש בשלל הציד.

7.4.2 עקרונות אתיים בציד

- א. עקרונות אתיקה בהתנהגות הצייד כלפי הטבע ושומריו:
  - שמור על ערכי הטבע ועל הסביבה.
  - התחשב במגבלות. אם אינך בטוח לחלוטין ביכולתך לשמור על הערכים בציד, ותר עליו.
  - צמצם את סבל החיה הניצודה ככל האפשר.
  - כבד את החוקים ואת התקנות המגנים על הטבע מפני האדם.
  - סייע לפקח במילוי תפקידיו.
  - דווח על מפגעים ועבירות ציד.
- ב. עקרונות אתיקה בהתנהגות הצייד כלפי חברו וכלפי הציבור:
  - הקפד על הבטיחות בנשק. אל תסכן את הסובבים אותך.
  - הימנע מהפרעה למשתמשי השטח האחרים בכלל ולציידים אחרים בפרט.
  - שתף אחרים בידע ובניסיון שלך, חנך את הציידים החדשים ושמור עליהם.
  - נהג ברכוש שבשטח, ציבורי ופרטי כאחד, כאילו היה רכושך. הימנע מכל פגיעה ברכוש או גרימת נזק לרכוש. היה ופגעת בשוגג ברכוש שאינו שלך, קבל אחריות למעשיך.
  - כבד את הרגשות של אנשים שאינם עוסקים בציד.
  - הצנע לכת – הימנע מהצגת הצידה והנשק בפומבי.
  - הימנע מצילום ומהפצת תמונות וסרטונים שעלולים לפגוע ברגשות הזולת.

7.5 חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994 ומשמעויותיו לציד

7.5.1 הקשר בין חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) תשנ"ד-1994 לפעילות בתחום הציד

- א. בחוק צער בעלי חיים (צב"ח) קבע המחוקק איסורים וסייגים על פגיעה בבעלי חיים מידי האדם.
- ב. ציד בעלי חיים, הן ברישיון ציד הן בהיתר, הוא פעולה שמטבעה עלולה לגרום לבעל החיים סבל ופגיעה שלא כחוק.
- ג. בזיקה לחוק צב"ח יש לתת את הדעת לשיטות הציד האסורות ולמגבלות ציד בזמנים, בשעות ובאזורים מוגדרים, כאמור בתקנות ההגנה על חיית הבר (ראה בפרקים לעיל).

- ד. אומנם פעולת הצייד אמורה להסתיים בהמתת בעל החיים הניצוד, אך חובת הצייד לדאוג שההמתה תיעשה באופן הומני ולנקוט את כל הצעדים שימנעו סבל מהחי הניצוד. לכן נדרש הצייד להקפיד על ביצוע ירי רק כשיש ודאות סבירה שבעל החיים ימות ממנו. בעל חיים שייפצע מירי עלול לסבול סבל רב ולמות בייסורים בסופו של דבר. המתה באופן זה אינה עולה בקנה אחד עם חוק צב"ח ומכאן שסוג התחמושת, עיתוי הירי וכיוון הנשק חשובים מאוד בצייד. לדוגמה, בצייד חזירי בר יש להקפיד לכונן את הנשק לפלג הגוף הקדמי של הציידה ולבצע ירי קטלני בלבד.
- ה. ציידים הנעזרים בכלבים מחויבים בנוסף לאמור לעיל גם לדאוג שהחזקת הכלבים שברשותם, הטיפול בהם והעבדתם ייעשו כחוק.

7.5.2 סעיף 2 לחוק צב"ח: איסור התעללות

- א. (א) לא יענה אדם בעל חיים, לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי.
- ב. (ב) לא ישסה אדם בעל חיים אחד בבעל חיים אחר.
- ג. (ג) לא יארגן אדם תחרות קרבות בין בעלי חיים.
- ד. (ד) לא יבצע אדם בבעל חיים חיתוך ברקמה חיה, קעקוע או צביעה באמצעי הפוגע ברקמה חיה או החודר לתוכה, והכול למטרות נוי.
- ה. (ה) לא יעביד אדם בעל חיים שאינו מסוגל לעבוד עקב מצבו הגופני ולא יעביד אדם בעל חיים מעבר ליכולתו.

7.5.3 סעיף 2 א לחוק צב"ח: איסור נטישה של בעל חיים

- א. (א) בעלים של בעל חיים או מחזיק בו לא ינטשו את בעל החיים.
- ב. (ב) נמצא בעל חיים עזוב, על בעליו ועל מי שהחזיק בו באחרונה נטל ההוכחה כי לא נטשו.

7.5.4 סעיף 2 א 1 לחוק צב"ח: חובת בעלים או מחזיק לטפל בבעל החיים ולמנוע התעללות בו

- א. (א) בעלים של בעל חיים או המחזיק בו חייבים לספק לו את צורכי מחייתו, לדאוג לבריאותו ולמנוע התעללות בו.
- ב. (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) ובלי לגרוע מהוראות כל דין, לא יראו בהמתה שבוצעה תוך מניעת סבל מיותר כהפרת החובה לפי סעיף זה.

7.5.5 סעיף 4 לחוק צב"ח: איסור המתה ברעל

- לא יומת בעל חיים בסטריכנין או ברעל אחר שקבע המנהל בהודעה ברשומות אלא אם כן נתן המנהל היתר לכך.

8. ממשק למיגור נזקים של חיות בר לחקלאות

8.1. נזקי חיות הבר לחקלאות – רקע

8.1.1. יחסי גומלין בין טבע לחקלאות

- א. חקלאות וטבע מתקיימים זה לצד זה ולעיתים זה בעזרת זה, אך לא תמיד בהרמוניה. דוגמה לכך היא נזקי חיות הבר לחקלאות. חיות בר גורמות נזק קבוע ומתמשך לחקלאות, ועניין זה מעסיק את אנשי רשות הטבע והגנים ואת החקלאים שנים רבות.
- ב. אלה גם אלה מחפשים פתרונות שיאפשרו לחקלאות ולחיות הבר לדור בכפיפה אחת ולשמור על איזון סביר בחיים משותפים. אם כן, יחסי הגומלין בין הטבע לחקלאות מורכבים. יש בהם היבטים חיוביים ושלייליים.
  - ג. היבטים חיוביים:
    - הטבע מספק לחקלאות "שירותים" כגון האבקה והדברת מזיקים.
    - חלק מהטבע מתקיים בשטחים חקלאיים.
    - החקלאות מספקת מזון ומים זמינים לחיות הבר.
    - שטחים חקלאיים מהווים מסדרונות אקולוגיים.
  - ד. היבטים שלייליים:
    - החקלאות פוגעת בטבע, למשל בגידור שטחים פתוחים ובבניית חממות ובתי רשת.
    - חומרי הדברה פוגעים בטבע.
    - הקצאת מים לחקלאות ממקורות טבעיים פוגעת בטבע.

8.1.2. דוגמאות לנזקי חיות הבר לחקלאות:

- א. חיות בר אוכלות יבול חקלאי.
- ב. חיות בר רומסות שתילים, עצים ויבול.
- ג. חיות בר פוגעות במערכות השקיה ובתשתיות חקלאיות.
- ד. חיות בר טורפות חיות בית ומשק.
- ה. חיות בר חודרות למשקים חקלאיים ולמרכזי מזון.

8.2. דרכי התמודדות עם נזקי חיות הבר לחקלאות

8.2.1. רקע

- א. הנזקים הקשים מחיות הבר מניעים את החקלאים לנקוט צעדי מניעה, אלא שרובם אינם יעילים בטווח הארוך ואחרים אסורים על פי חוק.
- ב. חקלאים שבחרים לנקוט פעולות אסורות עלולים לגרום שלא במתכוון להגברת כושר הנשיאה של השטח ולריבוי מינים מתפרצים, ובכך לפגוע פגיעה אנושה בטבע ובמארג החי באזור.

8.2.2 הרעלות מכוונות פוגעות בטבע

- א. חומרי ההדברה המשמשים להרעלת בעלי החיים מסוכנים וקטלניים גם לאדם, ויש להביא בחשבון גם תרחיש של פגיעה אנושה בבני אדם בעקבות פיזור רעל בלתי חוקי.
- ב. פיזור פיתיונות בשדה אינו רק עבירה חמורה על החוק שעלולה להביא על העבריינים עונשים כבדים, הוא גם עלול לגרום נזקים חמורים שלא ניתן לצפותם מראש, שכן בדרך כלל הנפגעים העקריים הם דווקא בעלי חיים שאינם חיות המטרה. בעלי חיים אלו מתים בייסורים איומים, שנמשכים שעות ואפילו ימים, והרעל שנצבר בגופם עובר לבעלי חיים הניזונים מהם, בהם עופות דורסים נדירים כמו נשרים וטורפים נדירים כמו צבוע.
- ג. התוצאה של הרעלה היא אסון אקולוגי, ובסוף השרשור הוא משפיע לא רק על חיות הבר אלא גם על חיות משק, על חיות מחמד, על מקורות המים ואף על האדם.

8.2.3 התערבות בממשק טבע – חקלאות באמצעות היתרים

- א. הפער בין צורכי החקלאים לבין התנהגות חיות הבר מחייב לעיתים התערבות לויסות אוכלוסיותיהם ולטיפול בנזקים לחקלאות. חטיבת המדע ברשות הטבע והגנים והפקחים העוסקים במיגור נזקים לחקלאות עושים מחקרים ובדיקות שתכליתם למצוא איזון עדין בין הטבע לחקלאות. הוויסות נעשה לפי ממצאיהם ורק לאחר שננקטו פעולות מקדימות לצמצום הנזק באופן שלא יפגע בחיות הבר. במילים אחרות הרתעה קודמת להמתה, כמפורט להלן:
- ב. הרתעה:
- מדיניות מניעת הנזקים לחקלאות הנהוגה ברשות הטבע והגנים היא להעדיף שימוש באמצעי הרתעה שמונעים נזקים אך אינם גורמים המתה.
  - הרחקת חיות בר משטחים חקלאיים בעזרת הרתעה באמצעים כגון תותחי גז, כדורי נפץ, כלבי שמירה, חומרי דחייה וכדומה, מותרת אך ורק בתחום השטח החקלאי – מטע, שדה, בריכת דגים וכדומה.
  - כל הפעלה של אמצעי הרתעה מחייבת קבלת היתר בכתב מרשות הטבע והגנים.
- ג. המתה (היתר ציד):
- כאמור, כל פגיעה בחיית בר מוגנת מחייבת קבלה של היתר בכתב מרשות הטבע והגנים ותהיה חלק מתוכנית ממשק. ההיתר הוא מסמך רשמי שבו מפורטים תנאים, הגבלות והנחיות מקצועיות.
  - בהנפקת היתר לשימוש באמצעי גורם המתה ייקבע מראש מספר הפרטים שמותר לצוד וכן יפורטו מגבלות מיוחדות לאזור תחולת ההיתר ולהיקף הנזק.
  - מספר הפרטים המותרים בציד נקבע בהיתר לאחר התייעצות עם אקולוג המחוז או המרחב או עם הרפרנט המתאים בחטיבת מדע. בכל מקרה יצוין בהיתר במפורש מספר הפרטים המרבי שמותר לצוד.
  - בהיתר אחד ניתן לכלול יותר ממין אחד של בעל חיים רק בתנאי ששיטת הפגיעה המאושרת היא אותה שיטה לכל המינים שבהיתר.
  - על פי התקנות יש לקבל היתר לכל פעולת פגיעה בחיית בר מוגנת או בערך טבע מוגן. בתחום שמורת טבע או גן לאומי, גם במינים מזיקים, לפי הגדרתם בתקנות, משום שבתוך השמורות והגנים כל ערכי הטבע, לרבות כל בעלי החיים, מוגנים בחוק וחל איסור לבצע כל פעולה הפוגעת או העלולה לפגוע בהם.

8.2.4 הטיפול בנזקים לחקלאות הנגרמים ממינים מתפרצים

- א. כאמור, מינים מתפרצים הם מיני צומח וחי טבעיים שצומחים או גדלים בתחום תפוצתם, אך מתרבים ומאכלסים תאי שטח בצפיפות רבה מצפיפותם הטבעית בו. הסיבות לכך נעוצות במין עצמו או בשינויים סביבתיים.
- ב. שינוי סביבתי הוא שינוי בזמניות של משאב שכמותו בטבע מוגבלת בדרך כלל. מינים המגיבים מהר על שינוי בזמניות המשאב מתרבים, ולעיתים קרובות דוחקים מינים אחרים. לדוגמה התן הזהוב מנצל לתזונתו שיירי מזון ואשפה בחינונים ובשטחים חקלאיים, ואוכלוסייתו מתרבה ועולה על מספר הפרטים האופטימלי בתא שטח נתון. במצב זה לא נשארים עודפי מזון והתנים עלולים לפגוע בבעלי חיים אחרים או להסב נזקים לתוצרת חקלאית ולמשק האדם.
- ג. מינים מתפרצים רבים הם חיות בר מוגנות, ולכן אין לראות בהם מזיקים. כאמור, מין מזיק הוא הגדרה חוקית הקבועה בחוק הגנת חייית הבר בתקנותיו. לפגיעה במין מתפרץ שהוא מין מוגן על פי החוק יש לקבל היתר מרשות הטבע והגנים.

8.2.5 פגיעה בחיות בר מזיקות לחקלאות המוגדרות "מזיקים" בתקנות

- א. על פי החוק להגנת חייית הבר מזיק הוא חייית בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא מזיק.
- ב. לחיות הבר המוגדרות מזיקים בתקנות אין הגנה מכוח חוק הגנת חייית הבר, לכן מותר לכל אדם לצוד אותן ולפגוע בהן ללא צורך בהיתר כל עוד החיה אינה בתחום שמורת טבע או גן לאומי, וכל עוד האדם הצד אינו מפר חוקים אחרים, למשל את תקנות התווית (לשימוש נכון בחומרי הדברה) או את חוק צער בעלי חיים (צב"ח).
- ג. אם כן, לפגיעה במינים המוגדרים מזיקים בתקנות דרוש היתר מהרשות בשני תנאים בלבד:
  - אם משתמשים ברשתות ערפל ללכידתם, וזה על מנת למנוע פגיעה בחיות בר מוגנות.
  - אם הציד או הפגיעה נעשים בתחום שמורת טבע או גן לאומי (מפני שבתחומם כל חיות הבר וערכי הטבע מוגנים מכוח החוק, לרבות מזיקים בהגדרתם). בהיתר יפורט מה מותר ומה אסור.

8.2.6 פגיעה בחיות בר מזיקות לחקלאות המוגדרות "מינים פולשים"

- א. כאמור, מין פולש הוא מין שאין טבעו לחיות באזור הגיאוגרפי של מדינת ישראל.
- ב. מינים פולשים מתפשטים מתחום מחייתם הטבעי כנוסעים סמויים בתשתיות שבנה האדם או בדרכים אחרות. מינים פולשים שמצליחים להתבסס, להתרבות ולהגדיל את תחום תפוצתם באתר המחיה החדש שלהם עלולים להפר את האיזון האקולוגי ולגרום נזקים בתחום התפוצה החדש. קצב המעבר וההתבססות של מינים פולשים ושיעור התופעה גברו מאוד עקב פעולות מעשה ידי אדם ויצרו גל הגירה חסר תקדים של מינים.
- ג. פעולות ממשק המכוונות למניעת כניסתם של מינים פולשים ולמיגורם כדי לצמצם את פגיעתם ולמנוע את התפשטותם בעתיד נעשות בכמה מישורים:
  - השתתפות בוועדות המפקחות על ייבוא מינים חדשים של צומח וחי לישראל.
  - פיקוח על גני חיות ופינות חי.
  - הפעלת צוותים ייעודיים למיגור מינים פולשים.
  - תיאום ושיתוף פעולה עם גופי תשתית וניהול שטחים פתוחים.

- פעולות הסברה וחינוך לתושבי מדינת ישראל בכלל ולקהלי יעד מוגדרים בפרט (כגון דף לחקלאי או פרסומים מקצועיים של הרשות).
- ד. למדינת ישראל מחויבות בינלאומית לטיפול במינים פולשים. היום מינים פולשים נחשבים לגורם השני בחשיבותו להכחדת מינים אחרי הרס בתי גידול, ובכך הם מהווים סכנה ממשית למגוון הביולוגי בקנה מידה מקומי, אזורי ועולמי. בסעיף 8 ח' באמנת ריו בדבר המגוון הביולוגי כתוב: "ככל שהדבר אפשרי ומתאים, כל צד באמנה ימנע חדירתם של מינים זרים המאיימים על מערכות אקולוגיות, על סביבות או על מינים, ישלוט בהם או ידבירם". כאמור, ישראל חתומה על אמנה זו ומחויבת לקיים את עקרונותיה.
- ה. מין פולש חודר לבתי הגידול הטבעיים וגורם בהם שינויים מרחיקי לכת, שכן פגיעה בתחרות בין מיני צמחים עלולה לשנות גם את מגוון בעלי החיים המקומיים בבתי הגידול. לפיכך נוקטת רשות הטבע והגנים צעדים אלו:
  - מדיניות רשות הטבע והגנים רואה בדילול ובביעור מינים פולשים של חיות בר יעד בסיסי. יש לזכור שקל זול הרבה יותר לפקח על מין פולש שרק פרטים מעטים ממנו הגיעו לטבע.
  - אף על פי שהן מינים זרים, גם חיות בר שאינן מקומיות נחשבות חיות בר מוגנות לפי החוק להגנת חיית הבר כל עוד אין טבען לחיות במחיצת אדם והן שייכות למחלקות היונקים, הזוחלים, העופות או הדו-חיים. מסיבה זו אסור לפגוע במינים פולשים של חיות בר או לצוד אותם ללא היתר מראש.

8.2.7 פגיעה בחיות בר מזיקות לחקלאות המוגדרות "חיות ציד"

- א. על פי החוק להגנת חיית הבר חיית ציד היא "חיית בר ששר החקלאות הכריז עליה שהיא ציד". כאמור, לפי התקנות להגנת חיית הבר חלק ממיני חיות הבר מסווג כחיות ציד.
- ב. בעלי רישיונות הצייד רשאים לצוד חיות אלו בכפוף לחוק ולתקנות להגנת חיית הבר ולפי התנאים והכללים הקבועים בהם: עונת הצייד, אזורי הצייד, שיטות הצייד ומספר הפרטים המותרים בצייד.
- ג. כאשר חיית ציד גורמת נזקים לחקלאות מוטל על הפקח לנסות תחילה לפתור את הבעיה ללא פגיעה בחיה, למשל בעזרת מיגון או אמצעי הרתעה.
- ד. אם הנזק קורה בעונת הצייד ובאזור מותר בצייד יכול הפקח להפנות ציידים לאזור כדי שיצודו את חיות הצייד המזיקות, בתנאי שיצודו את החיות רק בשיטות ובכלי הנשק המותרים לציידים ובמספרים המותרים.

8.2.8 מפעלים ראויים בממשק ציד

- א. מפעל ראוי הינו ארגון המתאים או כשיר לדבר מסוים. הגדרה זו משמשת רשויות שונות בישראל ובאה להצביע על תו תקן בסיסי, המגדיר איזה ארגון מורשה מבחינת הרשויות לחמש את עצמו בכלי ירייה.
- ב. מפעל ראוי למיגור נזקי חקלאות הינו מסגרת ארגונית שמחזיקה ברשותה על פי כל דין כלי נשק למטרת מיגור נזקי חקלאות. מטרת הארגון היא לספק מענה הולם לחקלאים שפרנסתם ניזוקה מחיות בר ובכלל זה בקרה ומזעור נזקים אפשריים. המסגרת מאפשרת לאזרחים מורשים במפעל ראוי לשאת נשק ייעודי ולהשתמש בו למיגור נזקי חקלאות בתנאים הבאים:

- מורשה במפעל ראוי הינו אדם שעמד בכל תנאי הסף והתבחינים שקבעו רשות הטבע והגנים והמשרד לביטחון פנים, וזה לצורך קבלת נשק והיתרים למיגור נזקי חקלאות מהפקחים האזוריים של רשות הטבע והגנים.
  - בקשה לצירוף מורשים למפעל ראוי תוגש על ידי מנהלי המפעלים הראויים בלבד.
  - היתר צידה ניתן למורשים במפעלים ראויים בהתאם לתקנות להגנת חיית הבר.
- ג. קבלת היתר צידה למי שאין בידו רישיון ציד מותנית ברישיון לשאת כלי ירייה המונפק במפעל ראוי.
- ד. הרישיון לשאת נשק ממפעל ראוי יפקע עם פקיעת תוקף היתר הצידה המיוחד.

9. ביבליוגרפיה ומקורות

דולב יעל, המדריך לצייד, רשות הטבע והגנים, 1996

- 9.1 דולב, חובריו, סניטציה – השפעת פסולת חקלאית על הטבע, רשות הטבע והגנים חטיבת המדע, 2016
- 9.2 ורבר מ. מנחם, ספר הצייד, תל אביב, 1974
- 9.3 לוריא אבינועם (עורך), חיות בר ויבולים חקלאיים חיים בצוותא?!, רשות הטבע והגנים
- 9.4 נמצוב סיימון (ד"ר), הנחיות למתן היתרים לצייד/פגיעה בחיות בר, למניעת נזקים לחקלאות ולממשק אוכלוסיות של מינים מתפרצים ופולשים, רשות הטבע והגנים, 2009
- 9.5 פרגסון וולטר, מדריך ליונקי ארצנו, רשות הטבע והגנים, 1972
- 9.6 שחטר ערן, אריאלי גל, פלד אלדד, פיקוח ואכיפת חוק ברשות הטבע והגנים: הנחיות מקצועיות לפיקוח ולאכיפה, רשות הטבע והגנים, 2012
- 9.7 שקדי, נמצוב, טבע וחקלאות, רשות הטבע והגנים חטיבת המדע, 2016
- 9.8 חברת לזיהוי ברווזים, רשות הטבע והגנים, 2017
- 9.9 מפות אזורי הצייד – אתר רשות הטבע והגנים
- 9.10 איגרת לצייד לעונת ציד 2017 - 2018, רשות הטבע והגנים, חטיבת הפיקוח והאכיפה, 2017
- 9.11 מצגת ללימוד להסמכת בעל רישיון מיוחד ומ"מ בחברה פרטית מדינת ישראל, המשרד לביטחון פנים, האגף לרישוי כלי ירייה 2017
- 9.12 נייר הבהרה בנושא ציד וההיתרים על מרכיביהם, רשות הטבע והגנים, חטיבת הפיקוח והאכיפה, 2014
- 9.13 חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח 1998
- 9.14 תקנות גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה
- 9.15 חוק הגנת חיית הבר, תשט"ו 1955
- 9.16 תקנות להגנת חיית הבר התשל"ו – 1976
- 9.17 תקנות להגנת חיית הבר (תיקון) תשע"ז - 2017
- 9.18 חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994
- 9.19 חוק כלי היריה, תש"ט - 1949

10. נספחים

טבלת נספחים

נספח	עמוד
חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח 1998	קישור
תקנות גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה	קישור
אכרזת גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (ערכי טבע מוגנים), התשס"ה	קישור
חוק הגנת חיית הבר, תשט"ו 1955	קישור
תקנות להגנת חיית הבר, תשל"ו – 1976	קישור
תקנות להגנת חיית הבר, הוראת שעה, התש"ף - 2020	קישור
תקנות להגנת חיית הבר, הוראת שעה מס' 2, התש"ף - 2020	קישור
תקנות להגנת חיית הבר (אזורים אסורים), תשל"א 1971	קישור
חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994	קישור
חוק כלי היריה, תש"ט - 1949	קישור
רישיון ציד - דוגמה	76
היתר ציד – דוגמה	78
דף דיווח להיתר ציד מיוחד למניעת נזקים לחקלאות - דוגמה	79
שאלות מבחן לדוגמה	80

רישיון ציד - דוגמה

רשות
הטבע
והגנים

רשות הטבע והגנים – חטיבת פיקוח ואכיפה
רח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים 95463
טל: 3639*

רישיון ציד לעונת הציד 2019-2020 (31/8/20-01/9/19)

שם האב

שם משפחה
ישראלי

שם פרטי
ישראל

מספר תעודת זהות
000000000

בתוקף מ: 01/09/2019 עד: 31/08/2020

צייד נכבד,

רישיון זה ניתן בהתאם לחוק להגנת חיית הבר, תשס"ו-1955 והינו בר תוקף כשהוא צמוד:

- א. לתעודת הזהות או לרישיון נהיגה בתוקף.
- ב. לתעודת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד.
- ג. לרישיון על פי חוק כלי יריה, תשי"ט-1949 לנשיאת רובה ציד.

שים לב:

- הנספח לרישיון הציד מהווה חלק בלתי נפרד מהרישיון ומתנאי. הפרת ההוראות המופיעות בו עלולה לגרום להעמדה לדין פלילי, להתליית רישיון הציד ואף לביטולו.
- יש להדפיס את רישיון הציד בדף בגודל A4, בצבע, ולוודא שהוא קריא וברור.

מבלי לגרוע מיתר ההוראות המופיעות בנספח המצורף לרישיון הציד, נבקש לשוב ולהדגיש כי:

1. חל איסור לצוד ביום הכיפורים-ביום שלישי 08/10/2019 החל מהשעה 11:00 בבוקר ועד ליום רביעי 09/10/2019 בחצות.
2. ביום מפקד עופות המים, שיתקיים ביום 17/01/2020, אסור לצוד במרחק של 500 מטר מכל מקווי המים.

שאול גולדשטיין
מנהל הרשות
הממונה על החוק להגנת חיית הבר

0 12345 67890 5

רשות הטבע והגנים – חטיבת פיקוח ואכיפה

רח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים 95463
טל: 3639*

נספח לרישיון הציד לעונת הציד 2019-2020 (31/8/20-01/9/19)

- צייד נכבד,
- בנספח זה מובאים בפניך הנחיות ועיקרי המידע הרלוונטי לעונת הציד שבנדון.
נספח זה מהווה חלק בלתי נפרד מרישיון הציד ומתנאיו. הפרת ההוראות המופיעות בו עלולה לגרום להעמדה לדין פלילי, להתליית רישיון הציד ואף לביטולו.
- שים לב, באזורי הציד תיתכן פעילות אזרחים, שוטטות מטיילים ואימוני צבא. משכך, חובה עליך לגלות זהירות ועירנות מירבית ביחס לסביבת פעילות הציד.**
- הנך נדרש לעמוד בכל דרישות החוק להגנת חיית הבר, התשס"ו-1955 (להלן: "החוק") והתקנות שהותקנו לפיו ובכלל זה:
    - לצוד אך ורק בעונת הציד המתחילה ביום 01/09/2019 ומסתיימת ביום 31/08/2020.
    - לצוד אך ורק את חיות הבר המותרות בצייד.
    - לצוד אך ורק באיזורים המותרים לצייד.
  - בעת ממשש עם פקחי רשות הטבע והגנים (להלן: "הרשות"), הנך מחויב להזדהות בפניהם ולציית להוראותיהם, לרבות הצגת הציד. יודגש כי אי ציות להוראות פקח הרשות או שוטר, איום עליהם או תקיפתם במהלך אירוע ציד מהווים הפרה מהותית של תנאי רישיון הציד ועלולים לגרום להתלייתו ואף לביטולו.
  - היציאה לצייד מותנית בהודעה לרשות הטבע והגנים. הצייד ידווח את שמו, ת"ז ואזור הציד המתוכנן. עם היציאה מהשטח וסיום הציד יש לדווח על שלל הציד. הנחיות מדויקות בדבר הדיווח יינתנו טרם עונת הציד.
יובהר, ציד ללא תאום הינו חליגה מתנאי רישיון זה.
  - מועדים שבהם חל איסור לצוד**
    - ביום הכיפורים, ביום שלישי 08/10/2019, החל משעה 11:00 בבוקר ועד יום רביעי 09/10/2019 בחצות הלילה.
    - ביום מפקד עופות המים, שיתקיים ביום שישי 17/01/2020, חל איסור לצוד בתחום 500 מטר מכל מקווי המים.
  - הבהרות בנושא הציד**
    - אסורה כניסה ו/או הסגת גבול לשטחים פרטיים או לשטחים חקלאיים, גם אם הם נמצאים באזור המותר בצייד. רישיון הציד אינו מהווה היתר כניסה לשטחים אלה, והכניסה אסורה ללא הסכמת הבעלים ו/או המחזיקים כדין בשטח.
    - הצייד בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע אסור מכוח חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998, למעט אם ניתן לכך היתר מיוחד מראש ובכתב מפקח הרשות.
    - ציידים מתבקשים להימנע מצייד בכדוריות עופרת באזור מקווי מים ובריכות דגים. ניתן להשיג כדוריות ללא עופרת או עופרת עטופה בחנויות לממכר נשק ותחמושת.
    - חל איסור להשאיר בשטח הציד את פגרי בעלי החיים שניצודו ו/או כל חלק מהם, והצייד חייב להוציאם מהשטח למקום מוסדר.
    - על הצייד לשאת עמו את רישיון הציד במהלך הציד כולו.
    - ביטוח צד ג' – בהתאם לתקנות להגנת חיית הבר, התשל"ו-1976 (להלן: "התקנות"), צייד נדרש להיות מבוטח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מצייד. **רישיון הציד לא יהיה בתוקף ללא פוליסת ביטוח תקפה כאמור.**
    - לתשומת לבכם, בכוונת הרשות לקדם בעתיד תיקון לתקנות, שבמסגרתו יאסר הציד באמצעות כדוריות המכילות עופרת. אנא היערכו בהתאם.

 שאול גולדשטיין
 מנהל הרשות

הממונה על החוק להגנת חיית הבר

היתר ציד - דוגמה

רשות הטבע והגנים

רח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים 95463 טל': 02-5005461, פקס: 02-5005459

היתר מיוחד לפגיעה בחיית בר מוגנת/ חיית ציד/ ערך טבע מוגן למניעת נזקי חקלאות/ מחקר

תאריך: _____

בתוקף סמכותי עפ"י חוק הגנת חיית הבר תשט"ו - 1955 / חוק גנים לאומיים ושמורות טבע, אתרי לאום ואתרי הנצחה התשנ"ח - 1998 והתקנות על פיו, הריני נותן בזה היתר מיוחד לצידה / לפגיעה בערך טבע מוגן /או חיית בר.

מס' היתר	שם פרטי / חברה	שם משפחה	ת"ז	הערות
A				
B				
C				
D				
E				
F				
G				
H				
I				
J				

שם חיית הבר / ערך הטבע: _____

האזור: _____

המקום: _____

אופן הצידה / הפגיעה: ירי לכידה (סמן בעיגול)

שיטות אחרות: _____

זמן הצידה: לילה יום (מחק המיותר)

אישור זה מקנה / אינו מקנה זכות לצידה בתחום שמורות הטבע או גן לאומי: _____
שם השמורה או חגן

תנאים נוספים: _____

מספר פרטים: _____

* תוקף ההיתר מיום: _____ עד יום _____
* (היתר זה מוגבל לתקופה שלא תעלה על 60 יום)

שם הפקח / ס. ממי"ז

ב/ הממונה על חוק הגנת חיית הבר תשט"ו-1955

תנאים להיתר - היתר זה בר תוקף רק כשהוא צמוד לתעודת זהות ורשיון ציד ולתעודת ביטוח תצד ג' בר תוקף.

- היתר זה אינו פוטר מהצורך בקבלת היתר או רשיון נוסף ע"פ כל דין.

- הציד יתבצע ע"פ חוק הגנת חיית הבר והתקנות הנלוות.

- אין לצרף גלושים שאינם כתובים על ההיתר.

עם תוקף ההיתר, יש לדווח על שלל הציד ולהחזירו לפקח המנפיק

העתקים: (1) צייד

(2) יחידת היתרים

(3) פקח

רשות הטבע והגנים
רח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים 95463 טל': 02-5005461, פקס: 02-5005459

דף דיווח להיתר ציד מיוחד למניעת נזקים בחקלאות

יש להחזיר דף דיווח זה, לאחר מילוי הפרטים ובצרוף להיתר עד לתאריך: _____

לפקח המנפיק: _____

הערות	מקום הציד	שיטת הציד	זיווג	שם המין	כמות	תאריך הציד

תאריך קבלת הדיווח ע"י הפקח _____ שם מלא _____ חתימה _____

תאריך קבלת הדיווח בחטיבת אכיפה _____ שם מלא _____ חתימה _____

הערות:

מקבלי היתורים חייבים לדווח גם אם לא בוצע ציד בפועל.
מקבלי היתורים שלא ידווחו בתום תקופת ההיתר, לא יקבלו היתורים בעתיד.
הדיווח או אי הדיווח ירשמו על שם הציד הראשון שברשימה מעבר לדף.

11. שאלות מבחן לדוגמה

שימו לב!! בין מבחן לרישוי ציד למבחן להיתר צידה ייתכנו שינויים במינונים של השאלות, אך לא בנושאיהן. הנבחנים לצורך קבלת הרשאות במסגרת מפעלים ראויים, ייבחנו על תכנים מן הפרקים הקשורים בציד הממשקי, ולא ייבחנו על פרקים הקשורים בעונה המותרת בציד.

1. מהו ממשק ציד?

- ממשק ציד הוא אמצעי להבטחת קיומן של אוכלוסיות חיות בר בכלל ושל חיות ציד בפרט.
- ממשק ציד הוא רגע המפגש בין הצייד לצידה.
- ממשק ציד הוא זמן המעבר מעונת הציד לעונה האסורה בציד, המוגדרת בתקנות.
- הממשק בין רשויות הפיקוח לבין הציידים והמרכיבים הכלולים בממשק זה.

2. כושר נשיאה של שטח הוא

- היקף הציד האפשרי בשטח נתון באופן שלא יגרום להכחדת מינים.
- היחס שבין כמות הממטרים העונתית לבין כמות הצומח הגדל בשטח נתון.
- האיזון בין המרכיבים החיוניים לבעלי החיים בשטח נתון לבין החיות המנצלות אותם.
- רמת היכולת של שטח נתון לשאת גידולים חקלאיים בזמן נתון.

3. על פי החוק, מהי חיית בר?

- יונק, עוף, זוחל או דו-חיים, או כל חלק מהם, או תולדה שלהם.
- חיה חופשיה שאינה כלואה.
- יונקים החיים בטבע.
- ב' ו-ג' נכונות.

4. לפי התקנות, מהו מספר השלווים המותרים בציד ביום אחד, לצייד אחד, בעונת הציד?

- 5 לכל היותר.
- אסור לצוד שלווים. שליו הוא חיית בר מוגנת.
- אין הגבלה.
- 10 לכל היותר.

5. איזה מבין התנאים הרשומים, אינו נחוץ לקבלת היתר צידה

- גיל 21
- תושב ישראל.
- אישור רפואי.
- ציון עובר במבחן רישוי ציד.

6. מהו היתר ציד כללי?

- היתר שמופץ בפומבי לציבור הציידים ומתיר ציד של מין מסוים משיקולי ממשק.
- היתר קבוצתי מוגבל בזמן ובמקום, הניתן לקבוצות ציידים הפועלות במשותף באזור נתון.
- היתר ציד בינלאומי הניתן לציידים בכפוף לתנאי האמנה הבינלאומית לציד.
- היתר פרטני מיוחד שמונפק על ידי פקח של רשות הטבע והגנים וניתן לצייד ברישיון או למורשה מטעם מפעל ראוי.

7. מהו מין העוף שבתמונה?

- א. קורא
- ב. חגלה
- ג. שליו
- ד. חוברת

8. מהי החיה שבתמונה?

- א. חולד
- ב. נוטריה
- ג. קיפוד
- ד. דרבן

9. צולל מצויץ

- א. מוגן. אסור בציד.
- ב. אסור בציד בין התאריכים 1 בפברואר ו-31 באוגוסט מדי שנה.
- ג. מותר בציד כל ימות השנה.
- ד. אינו מצוי בארצנו ולכן השאלה אינה רלוונטית.

10. ארנבת השדה

- א. מוגן. אסור בציד.
- ב. מותר בציד בעונת הציד בלבד.
- ג. מותר בציד כל ימות השנה.
- ד. מין המוגדר "מזיק" ולכן הפגיעה בו מותרת ללא קשר לתקנות הגנת חיית הבר.

11. מותר לצוד מרכב נוסע כאשר:

- א. ננקטות כל פעולות הבטיחות למניעת סיכון.
- ב. מתבצע מרדף אחר חיה נמלטת במצבי ציד רכוב.
- ג. בהיתר מיוחד מאת רשות הטבע והגנים.
- ד. אסור בכל מקרה.

12. אילו מן השיטות הבאות אסורה בציד?

- א. הרעלה.
- ב. סינור.
- ג. מלכודות.
- ד. כל התשובות נכונות.

13. ברשותך היתר לגירוש שקנאים מבריכות הדגים, בכמה שקנאים מותר לירות ביום?

- א. ב – 10 לכל היותר בכל ציד.
- ב. אסור לירות בשקנאים. ההיתר הוא לגירוש ולהטרדה בלבד.
- ג. אין מגבלה. מדובר במזיק לחקלאות.
- ד. ב – 5 לכל היותר, לצורך הרתעת העופות האחרים.

14. מהי הסיבה למתן היתר צידה מיוחד

- א. נזק לחקלאות
- ב. חוסר איזון בין אוכלוסיות של חיות בר באזור אחד.
- ג. מניעת מחלות.
- ד. כל התשובות נכונות.

תשובות: 1. א. 2. ג. 3. א. 4. ב. 5. ג. 6. א. 7. ב. 8. ד. 9. ב. 10. א. 11. ד. 12. ד. 13. ב. 14. ד.